

Ladonja

VJERSKI INFORMATIVNO-KULTURNI LIST | BR. 12/418 | GODINA XXXIX | CIJENA 10 KN

PROSINAC 2020.

Čestit Božić i blagoslovljena
2021. godina!

Poštovani čitatelji Ldonje,

vrijeme došašća je iza nas. Ovo došašće vjerojatno nećemo nikada zaboraviti, poglavito radi toga jer smo svaki dan bili suočeni s vijestima i događajima vezanim uz pandemiju Covida-19. Prije bi se moglo reći da je to bilo vrijeme neizvjesnosti i nesigurnosti, nego vrijeme radosnog iščekivanja blagdana Isusovog rođenja. Vjerujem da si i ovih dana postavljamo pitanje kakav će to biti Božić koji će biti osiromašen i uskraćen uobičajenim ukrasima i radostima uvjetovanim ograničenjima i zabranama koje još uvijek traju. Možemo li zamisliti početak nove godine bez uobičajenih dočeka i veselja bez kojih nam je taj događaj nepojmljiv? Pa ipak, vjerujem da smo ovo došašće doživjeli u svojoj nutrini u skrovitosti svoga srca kako i priliči pravom došašću. Zar nije i Marija, Isusova majka, baš tako u ti-

šini i skrovitosti svoga Nazaretskog doma čekala rođenje onog koga Bog daruje ne samo njoj, već cijelom čovječanstvu svih vremena? Tu raspoloživost srca za Isusovo rođenje nam ne može poremetiti nikakva neizvjesnost ni nesigurnost. Upravo tako i blagdan Isusovog rođenja nosi sa sobom poruku nade i radosti. Bilo je već i velikih nevolja i ratova i teških bolesti u našoj ljudskoj povijesti, ali i tada je Božić bio znak utjeha i novoga života.

Poslanica Hebrejima koju čitamo na Božić govoriti: „Više puta i na više načina Bog nekoć govoraše Ocima po prorocima: konačno, u ove dane, progovori nama u Sinu.“ (Heb 1,1-2a) Bog ni danas nije prestaо govoriti. Možda će nam ovog Božića progovoriti po onima s kojima živimo. Po našim obiteljima koje smo znali zanemariti jer su nam bila važnija raznorazna slavlja, do-

mjenci i druženja koja i nisu imala puno veze s Isusovim rođenjem, niti s blagdanom koji se posebno živi i doživljava u obiteljskom zajedništvu. Možda ćemo ove godine bolje razumjeti veličinu i značaj utjelovljenja. Možda ćemo biti Bogu zahvalni da je postao jedan od nas, da mu nije bilo ispod časti postati čovjek bez obzira što smo mi danas itekako svjesni svoje ograničenosti, ranjivosti i nedostojnosti. Radi nas takvih kakvi jesmo, Bog je postao čovjekom. Vjerujemo da će to ove godine posebno razumjeti oni koji se suočavaju sa smrću svojih bližnjih ili oni koji se u bolesti bore za svaki trenutak života. Nadamo se da će Isusovo rođenje biti ohrabenje mnogima širom ovog našeg svijeta koji se žrtvuju za zdravlje i dobro drugih ne štedeći sebe, često riskirajući svoju sigurnost. To znači svjedočiti i živjeti ljubav prema čovjeku. Iz ljubavi prema nama Isus je zakoračio u ovu našu ljudsku povijest. Dobro su nam poznate njegove riječi: “Veće ljubavi nitko nema od

ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje.“ (Iv 15,13)

Sve to, poštovani čitatelji, prilika nam je da ove božićne blagdane provživimo onako kako priliči našem kršćanskom životu. Nećemo žaliti za raznim vanjskim znakovima slavlja, ali ćemo učiniti sve da Božić doista u svima nama probudi osjećaj zajedništva. Vjerujemo da se upravo u susretu s nevoljama života gradi i jača zajedništvo među nama. Samo zajedništvom možemo odgovoriti na izazove neizvjesnosti i straha. Upravo međusobnim poštovanjem, razumijevanjem, ljubavlju i služenjem možemo jedni drugima učiniti vrijeme u kome danas živimo. Ako uspijemo u sebi probuditi ono najbolje i najplemenitije, onda ćemo ovih dana mi jedni drugima biti najljepši dar. Ovaj Božić je prigoda da svoju vjeru pokažemo životom, a ne samo vanjskim formalnim znakovima.

Stoga vjerujem, poštovani čitatelji, da će nam i ove godine blagdan Isusovog rođenja donijeti i nadu i utjehu i toliko potrebno ohrabrenje.

U toj nadi svima vama, poštovani čitatelji, i svima vašima u ime uredništva i svih suradnika Ldonje želim čestit Božić i obilje Božjeg blagoslova u 2021. godini.

PAPA FRANJO: „Mislimo na Božić Svetе obitelji!“

Svjestan da će ove godine u vrijeme proslave božićnih blagdana biti posebnih mjerā, ograničenjā i teškoćā, papa Franjo je 16. prosinca 2020. na svojoj audijenciji potaknuo na razmišljanje o Božiću Djevice Marije i svetoga Josipa. Nisu im cvjetale ruže! – kazao je misleći na brojne teškoće i brige koje su imali. Ipak, vjera, nada i ljubav vodili su ih i podupirali. Neka tako bude i za nas! Neka nam ta nevolja pomogne pročistiti malo način življenja Božića, da ga slavimo bez konzumizma; da bude više vjerski, istinski – rekao je papa Franjo. (Vatican News)

IMPRESUM

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač:

Biskupski ordinarijat Porečke i Pulsko biskupije

Glavni urednik: Vilim Grbac

Uredništvo: Blaž Bošnjaković, Danijela Fattorich, David Gortan, Vilim Grbac, Tomislav Milohanić, Željko Mrak, s. Terezija Pavić, Nela Petek

Adresa uredništva:

Dobrilina 6, 52000 Pazin, tel: 052/624-342

ladonja@biskupija-porecko-pulsko.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Godišnja pretplata 120,00 kuna

Grafičko oblikovanje i priprema: David Ivić

Tisak/Nakladnik

JOSIP TURČINOVĆ d.o.o.

Dobrilina 6, PAZIN

Broj i naziv ūro računa:

ISTARSKA KREDITNA BANKA UMAG d. d.

IBAN: HR7023800061147003243

Uplate iz inozemstva izvršiti na:

JOSIP TURČINOVĆ d.o.o.

Dobrilina 6, PAZIN

IBAN: HR7023800061147003243

BIC/SWIFT: ISKBHR2X

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica: Čestit Božić ...

BOŽIĆNA PORUKA NADBISKUPA KADJUTORA I APOSTOLSKOG UPRAVITELJA MONS. DRAŽENA KUTLEŠE

Evandeoski izvještaji o Isusovu rođenju daju nam različite životne poruke. Jedna od temeljnih poruka koju nam daje Božić jest poniznost. Prateći opis Isusova rođenja stječe se dojam da Bog čini mnoge stvari suprotno našim očekivanjima i željama. Bog nas svakim činom želi poučiti da napustimo svoja ohola očekivanja te usmjerimo svoj život i pogled na obične ljude i zabačena mjesta.

Isusa često tražimo na pogrešnim mjestima i ne nalazimo ga tamo gdje ga očekujemo. Od samog rođenja on nam daje temeljne životne poruke o vrijednosti i krhkosti ljudskog života ali isto tako izaziva u nama čuđenje činjenica da učeni i moćni vladari, pismoznanci i farizeji tu poruku ne mogu ili ne žele shvatiti. To mogu samo oni koji su ponizni kao što su Marija, Josip i pastiri.

Ljudi nas iznenađuju svojim ponašanjem, kako onda tako i danas. Ponekad smo čak ogorčeni i razočarani zbog nekih ljudi i događaja koji se pletu oko Isusova rođenja. Bog nije iznenađen niti se ljuti jer nas dobro poznaje. Sve se to uklapa u njegov Božanski plan kako bi Isusa, Mariju, Josipa i sve nas doveo na mjesto kako njihova tako i našeg blagoslova. Kakvo god zlo netko namjerava učiniti, pa bio on i car, Bog sve može usmjeriti na dobro.

U poniznosti shvaćamo da se naš život ne tiče samo nas nego da smo dio nečega daleko većega i užvišenijega. Baš kao što su se milijuni pokrenuli prilikom Isusovog rođenja, tako smo i mi dio užvišenog Božjeg plana koji uključuje danas miliarde ljudi, bezbroj drugih koji su živjeli i druge koji će živjeti u budućnosti. Bog vidi cijelovitu sliku, ali nijedan mali detalj mu ne izmiče. I u tome je bit poniznosti. Poniznost nam posvijećuje da smo i sami dio nečeg daleko većeg od onog što mislimo.

Preko poniznosti Bog nas odvodi na određena mjesta kako bi nas blagoslovio. Ta mjesta mogu biti čudna, ona koja ne bismo željeli nikad izabrati. Odlazak na ta mjesta može predstavljati za nas veliko razočaranje jer se na tim mjestima ne ostvaruju naši planovi i želje. Ti odlasci sa sobom mogu donijeti bolni gubitak želenog mjesto, stvari i ljudi koje volimo. Da, Bog nas blagoslivlja na čudnim mjestima ovoga svijeta, uključujući okolnosti i osobe kakve nikada nismo zamislili.

Za Josipa i Mariju put do mesta zvanog Betlehem uključivao je mnoge potekoće. Ali taj put je potreban i njima i nama. Betlehem je mjesto gdje će naći svoj blagoslov - tamo i nigdje drugo. Ali to isto vrijedi i za nas na jako puno načina. Bog je bio dobar prema nama i blagoslivlja nas na načine i na mjestima koja nikad nismo očekivali ili planirali. To bi trebao biti razlog našega življenja. Gdje je naš Betlehem? Jedino u njemu možemo pronaći malog Isusa. Možda smo već odavno odustali od traganja jer se tamo moramo suočiti sami sa sobom i sa svojom ohološću? Tamo nas Bog odvodi kako bismo zadobili njegov blagoslov. Jesmo li dovoljno ponizni i poučeni da bismo tamo otišli? Ostanimo skromni i ne očajavajmo kad se pojave životne potekoće i nevolje. Bog nešto namjerava s nama. On uvijek nađe izlaz iz bezizlazne situacije i piše po krivim crtama.

U poniznosti shvaćamo paradoks siromaštva. Mi suvremeni ljudi mislimo da je siromaštvo najgora stvar na ovom svijetu koja nam se može dogoditi, ali nije - oholost je najgora stvar. I tako nas Gospodin od početka uči da se veličina i blagoslov ne nalaze samo u onome što je visoko, moćno, ugodno ili prijatno. Blagoslovi se često nalaze na neobičnim mjestima, u neobičnim načinima, u neočekivanim okolnostima i jednostavnim ljudima.

Najveći blagoslov koji je ikada dodijeljen ne nalazi se u palači, ni u raskošnom trgovačkom centru, ni na imanju uz more, nego se nalazi u prizemnim jaslicama ispod svratišta. One su siromašne i neugledne ali ipak Isus počiva u tim jaslicama. Ali tu je Isus na najmanje očekivanom mjestu. Na ovaj način zbujuje našu oholost i naše vrijednosti. Jesmo li dovoljno ponizni da to priznamo i prestanemo biti toliko ogorčeni i potišteni kad stvari ne idu u skladu s našim standardima?

Bog ipak bira ovo siromaštvo. Bez obzira na neugodnu stvarnost, siromaštvo donosi svojevrstu slobodu ako ga se prihvati. Siromasi imaju manje za izgubiti, a samim tim manje su vezani za ovaj svijet. Što siromašan čovjek može izgubiti ostavljući sve i slijedeći Isusa? Bogatstvo ima jako puno duhovnih rizika. Bogatašu je teško slijediti Nebesko kraljevstvo.

Bogatstvo olako odvlači i zarobi. A ipak znajući sve to, još uvijek to želimo, pod svaku cijenu želimo zadržati materijalno. Odabirom siromaštva, Isus ometa našu oholost, pohlepu i požudu.

Prihvaćanje poniznosti dovodi u pitanje naše pretjerano naglašavanje politike i svjetovne moći. Božićna poruka snažno nas podsjeća da naše spasenje ne možemo pronaći u državnim institucijama, sudovima ili saborima. Ne uzdajte se u prinčeve ovoga svijeta jer od njih nema spasenja. Naše spasenje je u Isusu, samo u Isusu. Jesmo li dovoljno ponizni da to priznamo i prestanemo naglašavati prolažnu moć ovoga svijeta?

Htjeli to priznati ili ne naša se kultura ruši i urušava. Možda jedina šansa da se spasi postoji u našoj spremnosti da budemo nositelji i čuvari kršćanskih vrednota, pozivajući je natrag na skromnost, pristojnost, čistoću, poštivanje ljudskoga života od začeća do smrti, poslušnost Bogu i velikodušnost prema siromašnima. Inače je sve osuđeno na potpunu propast.

Crkva je često kroz povijest moralu prikupljati razbijene dijelove palih kulture, naroda i civilizacija koje su se odbijale pokajati. No, to je ono što treba učiniti: trebamo biti nositelji i navjestitelji kršćanskih vrednota kada naša kultura postaje slaba i mekana, kada se raspada pod težinom oholosti, grijeha i nepokajanja. Božjom milošću postanimo novim temeljima i nositeljima trajnih vrednota šte se uzdižu iz pepela. Za sve ovo treba velika hrabrost, koju možemo naći pored jednostavnih jaslica.

Naša skromnost je ono što Gospodin prihvata. Nismo u stanju ni izreći takvu hvalu kakvu Gospodin zasljužuje, ali to će učiniti jednostavan poljubac, jednostavna gesta ljubavi. Gospodin traži naša skromna i grešna srca kako bi ih izlijecio i užvisio. Naše palače, počasti i naslovi ne zanimaju ga i ne cijeni ih. Upravo ga naša poniznost najviše veseli i on nas želi upoznati u poniznosti. Zato budimo ponizni!

Svim vjernicima, kao i svim ljudima dobre volje, od srca želim čestit i blagoslovjen Božić i sretnu Novu godinu.

✉ Dražen

Na blagdan Isusova obrezanja, 1. siječnja 1944.

Trijezni u svojem mišljenju, u svojim odlukama, u svojem prosuđivanju, govoru i u djelovanju, sve po načelima, nazorima i motivima razuma, prosvjetljenog vjerom i u silnoj i svetoj ljubavi prema Bogu i prema Kristu. Nemojte se pustiti zavesti od krivih ideja i izmišljotina i napadaja na Boga, jer onaj koji je nijeka Boga, koji u Boga ne vjeruje, koji druge odvraća od vjere u Boga, onaj nije pošten čovjek, jer poštenje se osniva na Bogu, kao i svaka pravica, i što hoćete da vam doneše dobra onakav čovjek? Vidite predragi ogromno bogatstvo na jedan put srušeno, velike sile na jedan put potučene! Zašto to? – nije bilo temelja, nije bilo Boga! Nemojte se pustiti odvesti od nikoga iz vaše vjere, jer će vas vjera jedina spasit, kao i sve ljudi.

„Pravedno“ da uvijek živo nastojimo svakome svoje dati: Bogu, bližnjemu, sebi, tijelu, duši, naravi i milosti. „Pobožno“, tj. vođeni djetinjim duhom prema Bogu, prema mudrom, jakom, svemoćnom, i ljubljenom Ocu na nebu. Živimo pod okom Gospodnjim, u društvu s Njime, u prijateljstvu Njegovom. Njemu se obratimo kao što se maleno dijete obraća svojoj majci i ocu, za svaku stvar: on će nam sve dati, ako nam je korisno za zdravlje i spas duše. Tako ćemo čekati „blaženu nadu, dolazak slave Velikoga Boga i Spasitelja našega Isusa Krista“.

Zašto smo na svijetu? Možda da se ubijamo, da se mrzimo? da oštetimo jedan drugoga? Tako nam govori svijet: Mi kao kršćani, vjerni kršćani, moramo odvažno kazati: da se ljubimo, da se pomognemo, za Ljubav do Boga! I tako mora biti. Pjesnik Kranjčević kaže: ljubav nas mora voditi na svijetu, inače će nam

sve faliti. I sv. Tereza od Malog Isusa veli: „Na sudu Božjem pitat će te se: Što si ljubio i koliko si ljubio. Jedino djela ljubavi pratit će te u vječnost.“

U dane poslijepodne obrezanja sv. Crkva slavi blagdan Presvetog Imena Isusova („Nadjenuše mu ime Isus.“).

1. U ime Isusovo neka se prikloni svako koljeno onih koji su na nebu i na zemlji i pod zemljom i svaki neka prizna Isus Krist je Gospodin (Fil 2,10). Gospodine, Gospodine naš, kako je divno ime Tvoje po svoj zemlji. Tvome imenu, imenu koje ti je nadjenuo Otac i uzvisio ga nad svako stvorene, ima da se pokloni nebo i zemlja, svaka naobrazba, svaka volja, svako vrijeme i svaka kultura.

2. U ime Isusovo podimo k Bogu i bit ćemo uslišani (Sve što budete pitali u ime moje...) Isus = Spasitelj, Otkupitelj. I sada nastavlja kod Boga svoju zadaću: zagovara prošnjama za nas.

U ime Isusovo dijeli sv. Crkva sv. Sakramente. Ime Isusovo zazivlje nad malim djetetom kod krštenja da istjera āavlja (tako i kod bolesnika). U ime Isusovo uputi dušu kršćanina u nebo. Podi kršćanska dušo u ime Isusovo i nad onim mrtvim tijelom zaželi duši pokoj vječni u Gospodinu Isusu. Svaki će se spasiti koji prizove ime Gospodnje (Dj 2,2).

Što pričaju Djela apostolska? Srebra i zlata nema u mene nego što imam evo ti: u ime Isusa Nazarećanina ustani, hodi (Dj 3,6). Nema ni u jednom drugom (imenu) spasenja. Hromi smo mi – koje nas sv. Crkva izljeće u ime Isusovo (sv. krst, euharistija, pokora) od naše bolesti (istočnog grijeha, osobnih grijeha, strasti...).

Dragi čitatelji naše Ladonje, završavamo ovu godinu koja je u našoj biskupiji bila posvećena bl. Miroslavu Bulešiću. Zahvaljujem svima, posebno našem biskupijskom listu Ladonja, koji ste nastojali biti širitelji kulta štovanja bl. Miroslava. Preporučam se i dalje za neku novu suradnju jer lik našeg blaženika duhovno je osvježenje za našu Crkvu. Neka vas sve zagovara bl. Miroslav i on neka vam isprosi od Gospodina potrebne milosti u novoj godini.

Dobar početak – svima vama od srca želim: Nova godina neka bude plodnija milosti i pomoći Božje, neka bude vrijeme vašeg usavršavanja i utvrđivanja u kršćanskom životu.

Sveta Crkva nam daje program, negativan i pozitivan, koji moramo dovesti do stvarnosti od godine do godine da tako možemo „rasti u Kristu, dok se ustvari (ostvari) Krist u nama! Odrekavši se bezbožnosti i svjetovnih želja, trijezno i pravedno i pobožno živimo na ovom svijetu.“ To nas uči Novorođeni Isus svojim primjerom i naukom: Čovječe, spasi dušu svoju! Eto načina: odrecimo se bezbožnosti, tj. nemojmo živjeti kao da Boga nema, već budimo uvjereni u Njegovo opstojanje, u Njegovu Bitnost, Dobrotu, Pravednost! „I svjetovnih želja“ koje nas rastresaju i prisvajaju, tako da zaboravimo na Boga i svoju dušu.

UVAŽAVANJE VJERNIKA LAIKA

Drugi vatikanski sabor Crkvu definira kao Božji narod. Drugim riječima, svaki je vjernik ravnopravan član Crkve, može aktivno djelovati u sveukupnom djelovanju i navještanju Crkve. Nema više neka vih drastičnih podjela između biskupa, svećenika i vjernika, nema onih koji su „privilegirani“ i onih koji to nisu. Zato je logično da se u postkoncilskom vremenima razbuktala rasprava o ulozi vjernika laika u Crkvi. Postavljala su se pitanja koje im službe povjeriti, kako vrjednovati njihov angažman, na što valja skrenuti pozornost kada se neki vjernik laik želi aktivnije uključiti u život Crkve. Apsolutno je pre malo da vjernici gotovo pasivno sudjeluju u obredima koje gotovo isključivo obavlja svećenik. Takvo stanje s jasno definiranim hijerarhijskim funkcijama ustalilo se u Crkvi još od vremena cara Konstantina do u najnovije vrijeme. Koncil je to želio promjeniti, i to u svojim tekstovima jasno naglašava. Vjerujem da se i ogromna većina, kako biskupa i svećenika, tako i vjernika laika, slaže s takvim koncilskim stavom.

Ja sam „Crkva u malom“

Pa ipak, u praksi nije išlo i ne ide sve baš tako glatko. Tako, naprimjer, gotovo da i nije u svijestima vjernika laika zaživjela istina kako je njihova obitelj „Crkva u malom“, kako stoji u koncilskim dokumentima. Istina, svećenici su to izričito naglašavali, ali je nedostajalo „sadržaja“, nije bilo točno naglašeno što to jedna kršćanska obitelj kao Crkva u malom treba činiti. Svodi li se sve na zajedničku molitvu obitelji tijekom dana? Ili, pak, na poštivanje nekih vrijednosti koje su u skladu s kršćanskim moralnim naukom? Svodi li se sve na zajednički odlazak na misu ili na odgovorni odgoj djece? Naravno da su to temeljni zadaci obitelji kao Crkve u malom, ali se usprkos tome kod svih tzv. „službenih čina“ očekuje da to učini svećenik. Još je uvijek malo laika koji, naprimjer, vode ekonomiju neke biskupije, jako malo imamo oženjenih laika ili vjernika kojima su

povjerene neke druge odgovorne funkcije u Crkvi. Nekako mi se čini da taj izričaj kako je obitelj „Crkva u malom“ još uvijek kod nas, i ne samo kod nas, nije jasno definiran, tj. nije vidljivo koje su to ovlasti koje bi takva obitelj imala u sveukupnom crkvenom životu. To je još čudnije ako znamo s kakvom se krizom svećeničkih zvanja trenutno suočavamo.

Ja blagoslivljam svoj dom

Eto, pa i tu je Covid 19 „umiješao prste“. Iako je izuzetno problematično što svećenik u mnogim većim župama ne može slobodno posjećivati obitelji tijekom blagoslova kuća, morali smo se vratiti na stari običaj da o Božiću obitelj sama blagoslovu vlastite članove i imovinu. Mislim da se svatko tko smije sam blagoslivljeti svoje ukućane i svoju imovinu još više osjeća članom Crkve. Osjeća u svojim rukama neku „moć“ koju nije osjećao dok je to činio svećenik. Sada, u vrijeme pandemije, gotovo sav vjerski život obitelji ovisi o njoj samoj. Kao da se vraćamo u doba apostola Pavla kada su sve zajednice koje je osnovao bile malobrojne i „Crkve u malom“, zajednice u kojima je na liturgiji svatko mogao aktivno sudjelovati. Kako bi, nakon protjerivanja ondašnjih misionara, tijekom više stotina godina, bila preživjela vjera u Japanu i Kini da vjera nije opstala unutar obitelji? Ondje se nije samo molilo, nego se održavala i svojevrsna liturgija, s obzirom da je svako javno slavljenje liturgije bilo zabranjeno. Ovakvo zajedničko slavlje još više učvršćuje obitelj. Čini ih više odgovornima za rast vlastite vjere. Nije rečeno da nećemo biti prisiljeni i neke druge službe i sakramentalije, koje su dosad obavljali samo svećenici, prepustiti časnim i odgovornim vjernicima laicima.

Crkva i vjera s manje birokracije

Možda smo mi u Crkvi mnogo toga zakomplikirali pretjeranom birokracijom. Dolazi mi na pamet zgoda iz Evangelija kada je na jednoj svadbi u Kani Galilejskoj Isus vodu pretvorio u vino. Učinio je to brzo, bez pretjeranih

riječi ili formula, jer je htio što prije izići ususret mладencima koji su se osjećali itekako neugodno ostavši usred svadbe bez vina. „Sličnu pretvorbu“ pokušavaju u posljednje vrijeme učiniti Francuzi. S obzirom da se stotine tisuća litara vina zbog pandemije ne mogu prodati, ali i zato jer im postotak alkohola opada, došli su na ideju kako pretvoriti vino u dezinfekcijsko sredstvo. Litera takvoga sredstva košta 80 centi. Samo u jednoj francuskoj pokrajini tako je već obrađeno četiri milijuna litara vina. Mnogi su taj postupak vidjeli kao rušenje jednoga tabua. Ali to je očiti znak da mi danas živimo u nekoj sasvim drugačijoj situaciji, nego što je bila ona iz Kani Galilejske. Traži se oprez, a ne svećana svadba. Nikome neće pasti na pamet na svadbu pozvati lutajućeg propovjednika s njegovom pratnjom. Čak i voda koju Isus pretvara u vino danas bi izazivala sumnju, s obzirom da smo vodu uklonili čak iz crkava. Ali najveća se razlika između biblijske pretvorbe u Kani i francuskoga slučaja ogleda u tome što su u ovom zadnjem slučaju zahtjevi za pretvorbu pretvaranja vina u dezinfekcijens morali biti dostavljeni na prosudbu nadležnom tijelu Europske unije. Zbog komplikirane birokracije odobrenje je stiglo za manje od polovicu zahtjeva. Da je Isus u Kani Galilejskoj morao proći tako komplikiranu birokraciju, brak koji se slavio u Kani bio bi već „ostario“ prije nego bi prvo vino stiglo na stol. U suštini, život Crkve i vjere, pa tako i u vrijeme pandemije, uz pomoć vjernika laika može biti živ i jednostavniji više nego što nam se to katkada čini.

Ništa ne može ugasiti Isusovo svjetlo

Ograničenja nametnuta pandemijom privremeno su promijenila neke običaje, smanjena je mogućnost kretanja i druženja. S obzirom da se upravo u bliskosti s drugim ljudima otkriva smisao Božića, netko bi mogao pomisliti da nam je ova teška godina odlučila zadati posljednji udarac krađom najljepšeg blagdana. No, ništa ne može ugasiti svjetlo Kristovo, a mi smo pozvani učiti kako ovo teško vrijeme pretočiti u blagoslov.

Papine adventske poruke već nas upućuju na prikladno slavlje Božića postavljajući u središte Isusa i naše obitelji. Ključne riječi prvoga adventskog Angelusa bile su trezvenost, diskretna pažnja prema potrebitima i molitva u obitelji. Na Angelusu druge nedjelje adventa Papa je pozvao da se ne zaustavljamo na izvanjskim simbolima i snažno ustvrdio kako nema te pandemije i nema te krize koje bi mogle ugasiti Isusovo svjetlo te pozvao kršćane da ispruže ruku onima koji su u potrebi kako bi se Bog ponovno rodio u nama i među nama.

Papine riječi precizno odražavaju naše vrijeme: ono nas je prisililo na veću trezvenost. Neki su, pogodjeni siromaštvom i oskudicom, osuđeni na trezvenost, a često i na ravndušnost društva koje ih okružuje. Međutim, upravo se u krizi očituje naša vjera: ako prigrimo s vjerom i zahvalnošću Papin poziv na trezvenost i skromnost, ovaj će nam Božić postati vrijeme obilja milosti, odmaknut ćemo se od ispraznog i nebitnog i posvetiti bitnomu, prije svega solidarnosti s potrebitima.

Jednostavne riječi Svetoga Oca upućene su svim vjernicima, ali i

svim ljudima dobre volje: jer Božić se tiče svakog čovjeka. I Biblija govori o tom dvostrukom očitovanju. Navještajući dolazak svojega Izabranika, Gospodin po proruču Izaiji govorio: „Ja, Gospodin, u pravdi te pozvah, čvrsto te za ruku uzeh; oblikovah te i postavih te za savez narodu i svjetlost pucima.“ (Izaija 42,6) Poslanje Božjega služe odvija se na dva plana, ocrtavaju se dvije skupine ljudi: s jedne je strane savez s Božjim narodom, a s druge svjetlost za sve narode. Sličnim riječima u Lukinu evanđelju bogobojazni Šimun slavi Boga, u trenu dok novorođenoga Isusa prima u ruke u jeruzalemskom hramu: „Ta vidješe oči moje spasenje tvoje, koje si pripravio pred licem svih naroda: svjetlost na prosvjetljenje naroda, slavu puka svoga izraelskoga.“ (Luka 2,32) Tekst evanđelista Luke i tekst proroka Izajije odražava istu misao: poslanje je Božjega Sina dvojako, upućeno Božjemu narodu, ali i drugim narodima.

U Božiću kršćani slave rođenje svojega Mesije, a drugi slave dolazak Svjetla. I kršćani i nekršćani pred otajstvom Božića i Božjega svjetla pozvani su razlučivati, jer kad Bog šalje neki svoj znak, od čovjeka očekuje cjelovito prihvatanje, a ne tek dio njegove osobnosti ili života. Istinsko slavlje Božića razlikuje od izvitoperena Božića upravo po tome koliko čovjek sebe daje u prihvatanje Božićnoga otajstva. Dakle, ili istinski dočekujemo Božjega sina ili slavimo nešto što Božjega sina ne prepoznaje. Nije teško zaključiti da su materijalizam, površnost, oholost, egoizam, hedonizam, marketing okljastrili božićne običaje, izmi-

jenivši ih do neprepoznatljivosti u neumjerenost u jelu, piću i trošenju. Svjetlost Božića postala je led-lampica božićnih ukrasa, koje palimo i gasimo po potrebi, a dobrotu svodimo na izvanjske znakove i darove koji ne znaju dotaknuti srce.

No, kršćani su pozvani dublje ući u otajstvo Božjega svjetla: radi se „o svjetlu istinskom, koje prosvjetljuje svakog čovjeka“. (Ivan 1,9) Svjetlo o kojem govorи evanđelist Ivan ne tiče se samo ljudskoga uma i spoznaje Boga, već prosvjetljuje cijelog čovjeka, obuhvaća njegovu cjelokupnu egzistenciju i njegova djela. Isus će, govoreći o onima koji ga ne prihvataju, govoriti o tami (Ivan 3,19) koja se očituje, ali i izvire u čovjekovim zlim djelima. Dakle, djela su kriterij, ali i put prihvatanja Svjetla.

Svjetlo Božjega očitovanja nasuprot tami svijeta svodi se na trenutak u kojem vjera postaje djelo. Kad Božja riječ postane Isusovo Tijelo, Svjetlo ulazi u svijet. Kršćani u slavlju utjelovljenja i rođenja Božjega sina, priznaju da život, ljubav, dobrota – nisu tek lijepi događaji i pozitivne emocije, već istinsko očitovanje vječnosti u našem vremenu. A kad naša vjera postane dobro djelo, Božje se svjetlo očituje svima: onima koji vjeruju, ali i onima koji Boga još ne poznaju.

Ako u vjeri prihvatomo poziv na trezvenost i molitvu, otvorit ćemo u sebi prostor za Boga. Isus će se roditi u našim srcima, u našim obiteljima i zajednicama, i, po našim dobrim djelima, dotaknuti srce svakoga čovjeka. Jer Božja briga za čovjeka očituje se u ljudskoj brizi za braću.

Sretan vam Božić, uz želju da budete Isusovo svjetlo u svijetu!

PAPA PROGLASIO GODINU SVETOGLA JOSIPA

Sveta Stolica objavila je u utorak, 8. prosinca apostolsko pismo pape Franje „*Patris corde*“ (Očinskim srcem) u povodu 150. obljetnice proglašenja svetoga Josipa zaštitnikom sveopće Crkve. Tim povodom od danas do 8. prosinca 2021. održat će se posebna Godina svetoga Josipa uz koju su vezani posebni oprosti.

Ljubljeni otac, otac pun nježnosti, poslušni otac koji prihvata; otac kojeg resi kreativna hrabrost, marljiv, uvijek u sjeni, tim riječima papa Franjo na nježan i dirljiv način opisuje svetoga Josipa. Čini to u apostolskom pismu *Patris corde* objavljenom 8. prosinca prigodom 150. obljetnice proglašenja Marijina zaručnika zaštitnikom Katoličke Crkve. Naime, blaženi Pio IX. odlukom *Quemadmodum Deus*, potpi-

sanom 8. prosinca 1870., urešio je tim naslovom svetoga Josipa. Kako bi se prikladno proslavilo tu obljetnicu, Papa je najavio, od danas do 8. prosinca 2021., posebnu godinu posvećenu Isusovu poočimu.

U pozadini Apostolskoga pisma krije se pandemija Covida 19 koja nam je – piše Franjo u pismu – pomogla da shvatimo važnost običnih ljudi, onih koji, daleko od očiju javnosti, svakodnevno u kreposti strpljivosti iskazuju i ulijevaju drugima nadu i poticu na suodgovornost. Po tome su nalik svetome Josipu, „čovjeku koji prolazi nezapaženo, čovjeku svakodnevne prisutnosti i povučenom u skrovitost“, a koji je ipak imao ulogu protagonista u povijesti spasenja.

U novom apostolskom pismu *Patris corde* Papa otkriva jednu svoju naviku. Naime, svakoga dana, već više od četrdeset godina, Papa moli molitvu Marijinu zaručniku, preuzetu iz francuskoga molitvenika iz 19. stoljeća Kongregacije redovnica Isusa i Marije. (IKA)

K TEBI SE, O SV. JOSIPE

K tebi se, o sveti Josipe, utječemo u svojoj nevolji.

Pošto smo tvoju presvetu Zaručnicu za pomoć zamolili,
molimo pouzdano i za tvoju pomoć.

Za ljubav, koja te je s neoskrvrenjenom Djenicom i Bogorodicom
vezala,

i za očinsku ljubav, kojom si Dijete Isusa grlio, smjerno te molimo,
da baštinu, koju je Isus Krist svojom Krvlju otkupio, milostivo
pogledaš,

te svojom moći našoj nevolji u pomoć pritečeš.

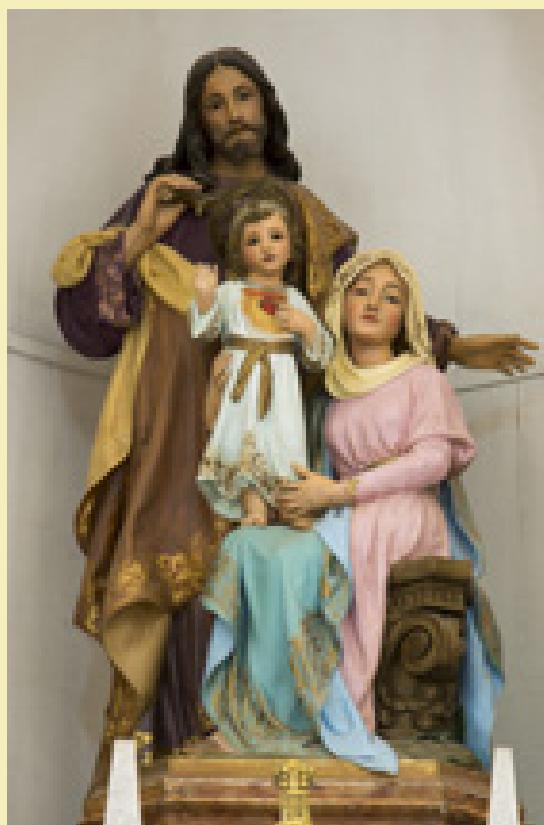
O brižni čuvaru božanske obitelji, brani odabrano potomstvo Isusa
Krista.

Ne daj, predragi oče, da nas okuže zablude i pokvarenost.

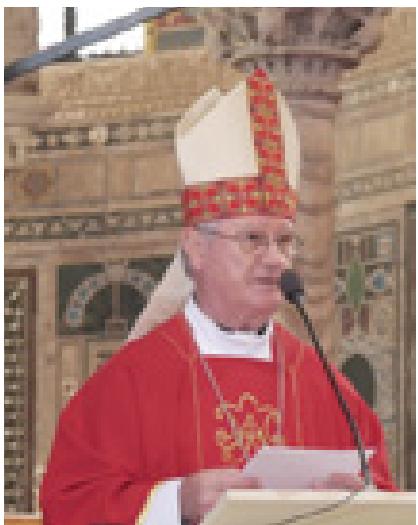
Budi nam s Neba milostivo u pomoći, o naš jaki zaštitniče, u borbi s
vlašću tmine.

Pa kao što si nekad Dijete Isusa iz najveće pogibli života izbavio,
tako i sada brani svetu Crkvu Božju od svih zasjeda neprijateljskih
te nas svakoga pojedinoga trajno uzmi pod svoje okrilje
da uzmognemo po tvom izgledu i tvojom pomoću

sveto živjeti, blaženo preminuti i u Nebu vječno blaženstvo zadobiti.
Amen.

„Crkva je bila jaka kada su njezini članovi živjeli i svjedočili svoju vjeru“

Svečano misno slavlje o svetkovini sv. Mavra, prvoga porečkog biskupa, zaštitnika Porečke biskupije i grada Poreča, u subotu, 21. studenog 2020. godine u porečkoj je katedrali predvodio gospičko-senjski biskup mons. Zdenko Križić.

Koncelebrirali su: riječki nadbiskup i metropolit mons. Ivan Devčić, novoimenovani nadbiskup koadjutor Riječke nadbiskupije mons. Mate Uzinić, krčki biskup mons. Ivica Petanjak, porečki i pulski biskup u miru mons. Ivan Milovan te apostolski upravitelj Porečke i Puliske biskupije, nadbiskup koadjutor Splitsko-makarske nadbiskupije mons. Dražen Kutleša koji je kao domaćin na početku izrekao uvodni pozdrav i izraze dobrodošlice svima okupljenima.

Uime civilnih vlasti misi je načočio gradonačelnik Poreča Loris Peršurić sa suradnicima te vjernici iz porečke i okolnih župa. Ove je godine zbog epidemioloških razloga bilo mnogo manje vjernika nego je to uobičajeno, nije se okupio tradicionalno velik broj svećenika iz cijele Biskupije, a nije održana ni svećana procesija s relikvijama po ulicama grada.

Propovjednik je u prigodnoj homiliji istaknuo kako je porečka mješana Crkva, odmah nakon njegove mučeničke smrti, počela častiti sv. Mavra kao svetu i svoga zaštitnika, čijem se zagovoru utjecala u tim teškim vremenima, a nije se prestala utjecati sve do naših dana. Podsjetio je da je, zbog glasa o svetosti života i o mučeništvu sv. Mavra papa Ivan IV., u VII. stoljeću, poslao opata Martina da donese u Rim kosti svetih mučenika iz Istre i Dalmacije.

Crkva je bila najjača onda kada su je progonili jer su progonstva pročišćavala Crkvu. To samo govori kako glavno polje naše kršćanske borbe nisu neki „neprijatelji“ izvana, bez obzira kakvim sve strelicama napadali i blatili Crkvu, nego je to polje naše kršćanske autentičnosti, naše vjernosti Evandželu, našega konkretnog življenja Isusove zapovijedi ljubavi. Progonstva su vrlo jasno pokazivala razliku između autentičnih vjernika i onih koji to nisu. Crkvi su davali snagu oni autentični, oni koji su bili spremni podnijeti određene patnje za Boga koga su osjećali živim u svome srcu. Oni su bili privlačna snaga za mnoge koji nisu poznавali Boga.

Najjača je snaga kršćana oduvijek bio njihov autentičan kršćanski život, njihova svetost. To je bila, a mora biti i danas, glavna snaga Crkve. Crkvi drugo oružje ne treba. Kada nedostaje svetosti i autentičnoga kršćanskog života Crkva gubi, ne daje pravo svjedočanstvo svome Gospodinu.

Osrednja ili površna vjera ne daje čovjeku istinsku životnu snagu. Vjernici danas, barem kod nas, hvala Bogu, ne moraju krvlju svjedočiti svoju vjeru, ali moraju imati udjela u mučeništvu. Bez mučeništva nema autentičnoga kršćanina, rekao je mons. Križić.

Ne radi se ovdje o mučeništvu krvlju, nego o mučeništvu ljubavi

i služenja. I to je mučeništvo, jer košta puno, naglasio je predslavitelj, ljubav i služenje u vlastitoj obitelji, savjesno služenje na radnom mjestu, autentično svjedočenje evanđeoskih vrijednosti u svim životnim situacijama. Ovo nije lako. Ali kada osoba ima istinsku vjeru, iz nje će i crpiti snagu za ljubav i služenja, kao i za svaku žrtvu koja oplemenjuje ljudski život, rekao je mons. Križić te zaključio istaknuvši kako je svetom Mavru vjera dala snagu za mučeništvo krvlju: *Neka i nama njegov zagovor isprosi od Boga snagu ljubavi i služenja da prođemo ovom zemljom čineći dobro, da iza sebe ostavimo dobre, plemenitosti i svakoga blagoslova.*

Na kraju mise predslavitelj je pred svetčevim relikvijama izmolio Molitvu sv. Mavru, a misno je slavlje zaključeno blagoslovom s relikvijama.

Misu je glazbeno uzveličao župni zbor, uz orguljsku pratnju Marka Ritoše.

Svetkovini je prethodila trodnevna duhovna priprava od 18. do 20. studenoga 2020. Prvoga dana Trodnevnice misu je predvodio vlc. Zoran Cetinić, župni vikar u Cerovljima i Gologorici, drugoga dana vlc. Leonardo Krakan, župnik u Vižinadi i Brigu, a trećega dana vlc. Želimir Bagavac, župnik u Kašteliru i Labinčima. Svakoga dana Trodnevnice program je započeo pobožnošću Krunice, a potom je uslijedila sveta misa. (G. Krizman)

Dodjela Biskupijskih priznanja

Svečano večernje misno slavlje povodom svetkovine sv. Mavra, prvoga porečkog biskupa, zaštitnika Porečke biskupije i grada Poreča, u subotu, 21. studenoga 2020. godine, predvodio je apostolski upravitelj Porečke i Puliske biskupije, nadbiskup koadjutor Splitsko-makarske nadbiskupije mons. Dražen Kutleša. Na kraju mise tradicionalno su podijeljena Biskupijska priznanja zaslužnim vjernicima iz raznih dijelova Biskupije.

Jedino po služenju postajemo veliki

Mons. Kutleša na početku je prigodne homilije istaknuo da jedino po smrti dolazi život, kako nam Evangelje govori u prisподobi o pšeničnom zrnu: ako živimo za druge, donosimo plod. Nadalje, nastavio je propovijednik, ako se ne istrošimo u ovome životu, nećemo ga zadobiti. Sve nas, osobito u mlađoj dobi, donekle karakteriziraju sebičnost i želja za sigurnošću koju si želimo priskrbiti. No, velika djela, poput žrtvovanja majke za dijete, nastaju iz ljubavi i darivanja drugima. Isus nas poziva da umiremo svom egoizmu te da živimo za druge ljudе i za ideale. Jedino po služenju postajemo veliki, naglasio je nadbiskup.

Nesigurnost zbog gubitka kršćanskih vrednota

Prva je Crkva bila progonjena, bili su ubijani zbog svoje vjere, no upravo je krv bila sjeme novih kršćana. Mi, danas, nakon 1700 godina živimo u mnogo boljim okolnostima, unatoč tome često smo nezadovoljni, i kada u nekim, čak i nezahtjevnim situacijama, trebamo posvjedočiti svoju vjeru, često padamo. Što bi tek bilo da živimo u okolnostima progona, kakvi bismo mi bili ljudi, bismo li se odrekli svojih bližnjih, svoje vjere, Isusa Krista i svega onoga što su prvi kršćani svjedočili? zapitao se mons. Kutleša. Trebamo se zapitati jesmo li pravi vjernici ili smo više usmjereni na one materijalne stvari? U ovim vremenima velikih promjena na svjetskoj razini osjećamo nesigurnost jer smo izgubili ideale i vrednote kršćanstva na kojima je izgrađena Europa. Vidimo da dolaze neki drugi narodi, koji su za svoje ideale spremni umrijeti, dok smo mi jako daleko od toga jer ne vjerujemo u svoje ideale. Sv. Mavro imao je visoke ideale i za njih je dao svoj život.

Kršćanska vjerodostojnost

Za kršćanina su najvažnije dvije stvari, naglasio je nadalje mons. Kutleša, znati opravdati razlog svoje nade, obrazložiti što i zašto vjeruje, te da ono što govori ujedno i živi u svome životu. Postoje ljudi koji su veoma obrazovani, izvrsni govornici koji znaju kako dobro obrazložiti neke stvari, ali u stvarnosti nisu dobri. Imamo puno znanstvenika na vrlo visokoj razini, ali u praksi padaju na najmanjim stvarima i uopće nisu onako vrijedni u našim očima kao što bi trebali biti, spomenuo je mons. Kutleša.

Biti danas progonjen zbog svoje vjere svojevrstan je kompliment jer živimo u vremenu kada će se ljudi prilagoditi svemu, samo da se nekome ne zamjere, pa bilo to i nauštrb vjere.

Svatko je od nas pozvan zapitati se želi li biti svojim životom svjedok Isusa Krista ili pak samoga sebe, napomenuo je mons. Kutleša.

Neka nas današnja svetkovina potakne da budemo blizu Riječi Božje i da znamo prepoznati znakove vremena. Nadbiskup je pozvao okupljene da posebno mole za svećenike, kako bi oni mogli prepoznati znakove vremena, gledati čovjeka u perspektivi povijesti Spasenja i oblikovati generacije pobožnih vjernika.

Na kraju mise predslavitelj je pred svetčevim relikvijama izmolio Molitvu sv. Mavru, a misno je slavlje zaključeno blagoslovom s relikvijama.

Na kraju misnoga slavlja kancelar Biskupije mons. Sergije Jelenić pročitao je ovogodišnje dobitnike Biskupijskih priznanja, a uručio ih je nadbiskup Kutleša.

Biskupijska priznanja

Milka Krapljanov iz župe Umag nagrađena je za dugogodišnje pomaganje i pjevanje u crkvi. Denis Koraca iz župe Motovunski Novaki priznanje je primio za dugogodišnje pomaganje u crkvi, pomaganje svećenicima i za službu sakristana. Nadi Lakošeljac iz župe Motovunski Novaki, dugogodišnjoj direktorici Izdavačke kuće „Josip Turčinović“ d. o. o., priznanje je uručeno za dugogodišnje zalaganje oko izdavačke djelatnosti u Pazinu. Lidija Legović iz župe Baderna i Marija Bažon iz župe Gračišće priznanje su primile za dugogodišnje svestrano pomaganje u crkvi, a Marija Grželj iz župe Roč za dugogodišnje pomaganje svećenicima. Dva priznanja, koje dobitnici nisu bili u mogućnosti doći osobno primiti, preuzeli su njihovi župnici.

Misu je glazbeno uzveličao župni zbor koji se posebno istaknuo pjesmom posvećenom sv. Mavru.

(Tekst i foto: G. Krizman)

ĐAKONSKO REĐENJE U PULI

„Za proroka svih naroda postavih te!“

Ređenje u skladu s epidemiološkim mjerama

Usubotu, 28. studenoga u Pulskoj katedrali apostolski upravitelj Porečke i Pulsko biskupije i nadbiskup koadjutor Splitsko-makarske nadbiskupije mons. Dražen Kutleša zaredio je četvoricu novih đakona. Novozaređeni su đakoni Rafael Villergas Castaño (Španjolska) i Mateus Babinski de Almeida (Brazil), koji pripadaju Neokatekumenskom putu, te Jurica Vekić (Osijek) i Stipe Breko (Pag), koji pripadaju Braći OMNIA DEO, jednom od ograna Javnoga vjerničkog društva OMNIA DEO. Zbog cjelokupne krizne situacije glede COVID-a 19 i epidemioloških mjeru, ređenje je obavljeno samo uz sudionike obreda. Koncelebrirali su: kancelar Biskupije mons. Sergije Jelenić, rektor pulskog sjemeništa preč. Alejandro Castillo Jiménez, vicerektor preč. Jurica Manzoni, prefekt studija Stefano Cataldo te drugi svećenici. Kako bi mnogi, koji su imali želju prisustvovati obredu, mogli pratiti cijelo događanje, pobrinula se uprava Biskupijskoga sjemeništa „Redemptoris Mater“

koja je organizirala videoprijenos uživo preko dvaju Youtube kanala istovremeno. Na jednome od tih kanala omogućeno je bilo slušanje simultana prijevoda na španjolski jezik, kako bi obitelji i prijatelji ređenika koji dolaze iz španjolskoga govornog područja mogli bolje pratiti misu.

Unatoč praznoj Katedrali, na obredu se moglo doživjeti sve bogatstvo i mističnost ređenja, što su potvrdili mnogi, kako sudionici obreda, tako i ljudi koji su pratili prijenos uživo. Ovo je ređenje pokazalo kako Crkva živi i djeluje u svim uvjetima, bilo zgodnim bilo nezgodnim. Tako je Otac nadbiskup istaknuo kako je Crkva tijekom povijesti živjela sa svojim narodom, bez obzira na okolnosti.

Đakoni pozvani na proročku službu
Osrušnuvši se u svojoj homiliji na liturgijska čitanja, otac nadbiskup potaknuo je ređenike na proročku službu koju svaki svećenik ima, ali je nekako zaboravljena i stavljena po strani. Govoreći o proročkoj službi poslužio se primjerom proroka Jeremije. Zareditelj je podsjetio

kako su proroci oni koji su, tražeći volju Božju i Riječ Njegovu, govorili ono što je ljudima trebalo govoriti, a ne ono što su oni htjeli čuti. Istaknuo je kako Bog sa svakim od nas ima plan i daje nam sve ono što je potrebno da taj plan prihvativimo. Ove su misli uistinu očinske riječi ohrabrenja koje novim đakonima ulijevaju snagu za vršenje poslanja koje je Bog od vječnosti pripravio za svakoga ponaosob. Jer, kako nas teologija uči, plodnost kršćanskoga poslanja usko je povezana sa svetošću, a svetost se postiže u izvršavanju poslanja što ga dobiva svaki pojedinac.

Mons. Kutleša naglasio je specifičnost proroka Jeremije koji je od Boga poslan ne samo jednoj skupini ljudi nego svim narodima, odnosno njegove su riječi bile za sve narode. Iako je znao svoja ograničenja, prorok Jeremija prihvatio je volju Božju. Tako i nas Bog bira i šalje na određeno područje da vršimo svoje poslance iako vidimo da ima sposobnijih i rječitijih ljudi od nas. Propovjednik je istaknuo činjenicu kako kandidati za svete redove dolaze iz Brazila, Španjolske, Paga i Osijeka te kako nitko od njih nije iz Istre, ali upravo je to veličina Katoličke Crkve, da Bog šalje pojedinca na jedno određeno područje i s njime računa. Ako se predaš volji Božjoj i vršiš volju Božju, naglasio je nadbiskup, Bog će ti dati da učiniš u svome životu velike stvari, o kojima nisi mogao ni sanjati, iako si mislio da si ograničen i da nisi bio sposoban.

Svjedočiti životom za Istinu

Nadalje, propovjednik je ohrabrio ređenike da se ne boje govoriti i upozorio ih je da ne pristaju ni uz koja politička opredjeljenja. Uputio ih je da govore Istину Gospodina našega Isusa Krista, iako možda neće uvijek biti lako. Već u nadbi-

skupovoj homiliji prepoznajemo poruku došašća kad razmišljamo o sv. Ivanu Krstitelju, kao uzoru koji svjedoči za Svjetlo, odnosno koji svjedoči za Istinu te je i život dao za tu Istinu. Upozorenje upućeno ređenicima jest itekako aktualno u ovim vremenima kad vidimo da dolazi do velikih pomutnji i podjele unutar same Crkve i stvaranja jednoga nepovjerenja prema Papi i biskupima od strane vjernika. Ređenicima će svakako biti potrebna Božja mudrost da uvijek ostanu na strani Istine u poslušnosti i vjernosti crkvenoj hijerarhiji.

Ističući činjenicu kako naša civilizacija i naša kultura propadaju, otac nadbiskup naglasio je kako su svećenici, đakoni i duhovne osobe poput Jeremije pozvani podupirati ono što se razvaljuje i što propada. Također su pozvani ljudi upozoravati na njihove grijeha i trebaju im pomagati u borbi protiv grijeha. Jer ako ne budu prezirali svoj grijeh, rekao je nadbiskup, prezirat će njih, koji su ih trebali naučiti što je pravo, dobro i poštено, a to nisu učinili. U ovim propovjednikovim riječima istaknut je smisao svakoga poslanja unutar Crkve, a to je sudjelovanje u Kristovu djelu spasenja duša. To posebno vrijedi za Bogu posvećene osobe.

Mons. Kutleša ređenicima je poručio kako prorok koji ne propovijeda nije ništa, ali i bez primjera

svoga života također nije ništa. Recao je da mi danas imamo mnogo proroka koji znaju dobro govoriti, ali žive sasvim suprotno od onoga što propovijedaju. Kako do toga ne bi došlo, potrebno je poput proraka prihvatići Božje Riječi i dopustiti da nam one prođu u srce kako bismo za nju bili spremni trpjeti i umrijeti, kao što su to činili proroci. Ta nam Božja Riječ pomaže pravilno shvatiti realnost događaja i Božjih obećanja. Nadalje, potrebno je ljudima vratiti perspektivu vječne vizije da postanu svjesni kako smo ovdje na zemlji kao hodočasnici i da je naša obećana domovina na nebesima.

Nadbiskup je zaključio pozvavši đakone da budu svjetlo koje će drugi vidjeti u njima. Pozvao ih je

neka znaju Riječ Božju koja im je povjerena tumačiti sa žarom i uvijek cjelovito, nastojeći prenosići nadahnute drugim ljudima kako bi ju i drugi mogli prihvatiti.

Vjerujemo kako će ova poruka oca nadbiskupa biti velik poticaj i smjernica na putu naših novih đakona.

Božja briga za Crkvu u Istri

Još jedna specifičnost ovogodišnjega đakonskog ređenja jest ta što uz dvojicu ređenika koji dolaze iz neokatekumenske zajednice, imamo i dvojicu ređenika koji dolaze iz zajednice OMNIA DEO koja djeliće kao javno vjerničko društvo. Ovo sve nekako pokazuje kako Bog ne ostavlja svoju Crkvu u Istri bez onih koji su joj u požrtvovnoj ljubavi spremni služiti. U ovim teškim vremenima za Crkvu i u nedostatku zvanja, možemo biti zahvalni Gospodinu što nam je podario čak četiri nova đakona.

Preporučamo naše nove đakone u vaše molitve kako bi mogli ispuniti Božji plan u svojem životu i da svojim primjerom, molitvom i žrtvom svim ljudima donose Svjetlo Betlehemskoga Djeteta te se tako Isus porodi u srcima svih onih kojima će naši đakoni biti poslati.

(don Stipe Breko,
Braća OMNIA DEO)

MOTOVUNSKI KOLOKVIJ

„Grčko-rimsko i kanonsko pravno naslijeđe kao temelj pravne kulture Zapada“

U Motovunu je 13. i 14. studenoga 2020. godine održan dvodnevni tradicionalni VII. međunarodni znanstveni skup Motovunski kolokvij, posvećen temi „Grčko-rimsko i kanonsko pravno naslijeđe kao temelj pravne kulture Zapada“.

Skup je okupio relevantne sveučilišne nastavnike iz grčkoga i rimskog prava te nacionalne pravne povijesti, zatim vodeće hrvatske stručnjake koji se na doktrinarnoj i praktičnoj razini bave proučavanjem odnosa kanonskoga i civilnog prava te, napokon, odvjetnike, povjesničare, lingviste, sudske i muzikologe iz tuzemstva i inozemstva. Skup je, u organizaciji Državnoga arhiva u Pazinu, nakladnika „Josip Turčinović“, Općine Motovun i TZ-a Motovun te Fotovuna, održan uz snažnu potporu Sveučilišta u Zagrebu, pod voditeljstvom izv. prof. dr. sc. Ivana Milotića, predsjednika Odbora za statutarna pitanja Sveučilišta u Zagrebu.

U prvome dijelu skupa izlagalo se o kažnjavanju iznude (i korupcije) u republikanskom Rimu i utjecajima tih shvaćanja, o čemu je zapaženo predavanje održala prof. dr. sc. Ivana Jaramaz Reskušić. Zasebna je cjelina posvećena uspostavi pravila ratovanja i njegovoj humanizaciji pod utjecajima pravnih običaja, religijskih i drugih pravila koja potječu iz grčkoga, helenističkog i rimskoga doba (dr. sc. Miran Marelja i Danijel Javorić Barić). Znanstvenici su iscrpno raspravljali o standardima koje je grčko-rimsko pravo postavilo glede zaštite određenih kategorija osoba (zarobljenici, ranjenici, žene i djeca) i očuvanja specifičnih imovinskih objekata (hramovi, crkve i dr.) te su glede toga razmatrali njihove utjecaje na razvoj pravila ratovanja u srednjem i novome vijeku te, posljedično, na njegovu humanizaciju. Posebna je cjelina bila posvećena grčko-rimskim utjecajima, a posebno srednjovjekovnim i novovjekovnim kanonskim pravilima povezanim s brakom, obitelji i statusom žene te shvaćanjima da se upravo univerzal-

nost kanonskoga prava i danas u određenim pravnim krugovima razmatra kao konceptualni uzor i potencijal za minimalnu harmonizaciju obiteljskoga prava u Europskoj uniji (prof. dr. sc. Zrinka Erent-Sunko, dr. sc. Ivan Obadić). Znanstvenici su posebno naglasili da se danas, čak i u antikatoličkim krugovima, kanonskome pravu u srednjem i novom vijeku pripisuje presudan utjecaj na elementarnu zaštitu žena i obitelji, njihova dostojanstva, spolnoga čudoređa i slobode te na ukinjanje tutorstva nad ženama, tj. cjelovitu izgradnju žene kao pravnoga subjekta.

Početak drugoga dijela skupa bio je posvećen 600. obljetnici od prestanka civilne vlasti akvilejskoga patrijarha u Istri. Profesori Valter Baldaš i Livio Prodan u svojim su predavanjima iscrpno analizirali opću i pravnu povijest Akvileje, akvilejske Crkve, mletačkoga patrijarha, nastanak Akvilejskoga patrijarha te njegovo obilježe kao dijeceze, crkvene pokrajine i države srednjovjekovnoga tipa. Kako je akvilejski patrijarh u razvijenom srednjem vijeku bio civilni vlasnik mnogih općina i imanja u Istri, razložen je njegov položaj kao feudalca sa svim kompetencijama (zakonodavnim, sudskim, upravnim, fiskalnim i dr.). Civilna odrednica njegove vlasti i njezina zaokruženost u teritorijalno-političku cjelinu potaknuli su opsežnu raspravu o tom pitanju. Kako je Motovunski statut prvi donio upravo akvilejski patrijarh, kao civilni gospodar Motovuna, izv. prof. dr. sc. Ivan Milotić analizirao je taj statut, njegovu nomotehniku, jezik te utjecaje rimskogs i kanonskog prava, kao i prožimanje civilnih i kanonskih kategorija.

David di Paoli Paulovich, maestro i sudac, iznio je jedinstveno pravno-liturgijsko-muzikološko gledište na liturgiju akvilejske Crkve te na patrijarhov napjev (*canto patriarchino*) koji je uz niz primjera s čitave istočne obale Jadrana (Trogir, zaleđe Dalmacije, čitava Istra, zatim Grado, Akvileja, alpski i podlapski prostori Italije) opisao i razlučio od akvilejskoga i gregorijanskog napjeva, ali i povezao s napjevima u staroslavenskom bogoslužju. Posebno su nadahnjujući bili napjevi koje je sâm izvodio te koje je prikupio i koji predstavljaju zadnje odjeke toga napjeva prije njegova povlačenja, otprilike polovicom XX. stoljeća.

Dubinsku analizu institucionaliziranog antikatolicizma u Engleskoj od XVI. do XX. stoljeća na primjeru pravnih akata i politika priredila su dvojica odvjetnika, Tomislav Sadrić i Ivan Branimir Pavičić. Oni su analizirali zapostavljanje katolika i često negiranje njihova temeljnog subjektiviteta u Engleskoj te ublažavanje tih stavova tijekom XIX. stoljeća što, međutim, ni do danas nije otklonilo latentno nepovjerenje u katolike. Tom je prilikom započela rasprava o mogućnosti utjecaja

takvih stavova kao nečeg tradicijskog na opći kontekst Brexita.

Na poziv Državnoga arhiva u Pazinu, kao članica uredništva „Vjesnika istarskog arhiva“ predavanje o čedomorstvu u Istri na prijelazu XIX. u XX. stoljeće, pravnim politikama s obzirom na njega, uređenju kao kaznenoga djela (i prekršaja zatajenja poroda) te kanonskom gledištu održala je doc. dr. sc. Dunja Milotić. Čitavo njezino predavanje temeljilo se na izvješćima o sudskim procesima protiv žena optuženih za čedomorstvo koje je vodio Pootrošni sud u Rovinju.

Prof. dr. sc. Budislav Vukas, ml. i Dean Borbelj predavali su o kronologiji i ključnim događajima, počevši od kasnih 80-ih godina XX. stoljeća, koji su doredili novi početak institucionaliziranoga dijaloga Crkve i države, tj. obradili su 30. svibanj kao prekretnicu u tome smislu prema gledištima Glasa Koncil“.

Završno izlaganje o povijesnoj, a opet danas toliko aktualnoj temi „Utjecaj kuge 1630. – 1631. na demografska i ekonomska kretanja porečke komune“ održao je profesor Marino Martinčević otvorivši prostor brojnim osvrtima i raspravama.

Na kraju skupa prof. dr. sc. Budislav Vukas, ml. predstavio je zbornik radova s prošlogodišnjega Motovunskog kolokvija „Rapalski ugovor i Lateranski ugovori: odjeci među državama i u Crkvi“.

Ovogodišnji Motovunski kolokvij uz velike napore održan je s fizičkom prisutnošću sudsionika, čime se snažno izrazilo nastojanje da se i u ovim vremenima održi kontinuitet skupa, ali i nezamjenjiv način njegova odvijanja, kao i odvijanja akademskoga i znanstvenog života u cijelini, koji se u bitnome sastoji u neposrednom raspravljanju, argumentaciji, interdisciplinarnosti, ali i druženju.

(Tekst: Organizacijski odbor,
foto: iz arhive G. Krizman)

Sveta Marija od Zdravlja u Brajkovićima

U selu Brajkovići, župa Kanfanar, proslava sv. Marije od Zdravlja od starine je ovdje velik i svečan blagdan. Zbog mjera zaštite od zaraze, ove godine nije bila velika gužva 21. studenoga, ali su zato vjernici pripravljali svoje duše u trodnevnoj pripravi.

Trodnevnicu je predvodio župnik iz Svetvinčenta, don Darko Zgrablić, a euharistijsko slavlje na sam dan Marijina Prikazanja predslavio je fra Ilija Vrdoljak, gvardijan franjevačkoga samostana u Rovinju. Na kraju slavlja župnik je najavio ideju da se oltarna slika, uz pomoć Ministarstva kulture, proglaši kulturnim dobrom i započne proces restauracije ove vrijedne umjetnine. Uime svih župljana izrečene su i zahvale sa-mozatajnim pojedincima koji su za

ovu prigodu dali pozlatiti križ koji se koristi kod pogrebnih procesija. Nadalje, župljeni su dali pozlatiti ciborij i kalež, nabavili nove slike Milosrdnoga Isusa i bl. Bulešića, a za sakristiju još dva lijepa ormara za ruho i liturgijsko posuđe.

Don Joško Listeš

Blagoslov Misala u podlabinskoj župi

Prva nedjelja došašća bila je prigoda da župnik podlabinske župe, vlč. Blaž Bošnjaković, svečano bla-goslovi novi Misal.

Poticaj za kupnju novoga Misala krenuo je za vrijeme Devetnice sv. Franji (4. 10. 2020. g.). Molitvom i prigodnim homilijama prisjetili smo se Franjina života, koji je uzor vjernicima.

Sv. Franje spominjemo se kao dosljedna naslijedovatelja Krista u jednostavnosti, istinskom siromaštvu i slobodi duha. Živio je skromno, živeći od Božje providnosti, skrbio je za siromašne.

Nalazeći se jednoga dana u crkvi sv. Marije Andeoske, čuo je na misi riječi Evandželja: „Ne pribavljajte sebi u pojase ni zlatna, ni srebrna,

ni bakrena novca; ni putne torbe, ni dviju haljina, ni obuće, ni štapa, jer radnik zaslужuje uzdržavanje!“ (Mt 10,9-10) Čuvši to, bio je tako snažno zahvaćen ljubavlju prema si-romaštvu da je uskliknuo: „To je što tražim, to je što svim srcem želim!“

Dok je osobno bio krajnje siro-mašan, za Crkvu i Boga tražio je najbolje, najljepše i najvrjednije. Zato je župnik rekao da bismo ga u tome trebali slijediti i za Crkvu birati najbolje. Tako i Misal – knji-ga iz koje se čita misa, a koju vide samo župnik i sakristan – treba biti dostojan.

Stoga su se sakupili novci za novi Misal, a početak nove liturgijske godine bio je prava prilika za blagoslov istoga. Bog blagoslovio sve darivatelje!

DAN SJEĆANJA NA

Pula

Misu povodom Dana sjećanja na žrtvu Vukovara, u srijedu, 18. studenoga 2020. godine, u pulskoj crkvi sv. Antuna Padovanskoga predvodio je preč. mr. Ilija Jakovljević, kapelan Policijske kapelaniće bl. Miroslava Bulešića pri Policijskoj upravi istarskoj koji je ustio i dekan Vodnjanskoga dekanata, župnik Fažane, postulator kauze bl. Miroslava Bulešića, sudski vikar Porečke i Pulsko biskupije te obnaša i druge službe. Koncelebrirali su gvardijan samostana fra Leopold Mičić, fra Mate Trinajstić, vlc. Milivoj Koren i fra Vlado Zahija. Misu je animirao župni zbor.

Ovaj blagdan, sjećanje na žrtvu Vukovara i Škabrnje, kao i drugih žrtava iz Domovinskoga rata, promatrao očima vjere, rekao je preč. Jakovljević na početku prigodne homilije. Pad Vukovara i okolnih mesta te stradanje branitelja, civilnoga stanovništva, podsjećaju nas na agoniju Velikoga petka. Židovski poglavari, uz pomoć rimske vlasti, osuđuju Isusa i osuda je smrt. Takvu je sudbinu doživio naš Vukovar i narod u Domovinskem ratu. Grad je razrušen, pod njegovim ruševinama slušali smo plač majke, djeteta, nemoćnih i ranjenih u vukovarskoj bolnici. Agonija je grada Vukovara i okolnih mesta trajala: progoni, zlostavljanja, silovanja, ubijanje na Ovčari i mnogim drugim mjestima; logori, sve nasto podsjeća na Isusovu muku i patnju Blažene Djevice Marije. Tolike su obitelji plakale na tom križnom putu, kao i Gospa, a toliki su ubijeni zbog svoje vjere i nacije. Nakon toga vukovarskog „Velikog petka“ dogodit će se uskrsnuće, istaknuo je propovjednik.

Uskrsnuće se rađa iz vjere. Vjera u Isusa Krista, nevino osuđena, bičevana, trnovom krunom okrunjena, razapeta na križ, položena u krilo majke Marije i na kraju u grob, daje smisao svakoj našoj patnji, nastavio je preč. Jakovljević. Sve je to bilo teško, mnogi su se razbjegali od straha i nedostatka vjere, ali Isus je uskrsnuo i Velikom petku dao smisao. Tu istu patnju prošli su Vukovarci i mnoge hrvatske obitelji: proganjene, bičevane po logorima, izmorene glaću te i danas to neki prolaze tražeći zemne ostatke svojih voljenih. No, vjera im je davala snagu da

će Vukovar i cijeli narod uskrsnuti. Kad su ljudski bili najnemoćniji, duhovno su bili najsnažniji. Ta nam vjera i danas daje snagu da molimo za naše pokojne, nestale, ranjene, da oprostimo i da naš Vukovar i cijeli naš narod uskrsne u zajedništvu, praštanju, suživotu. Potrebno nam je uskrsno svjetlo da krenemo dalje ne zaboravljajući žrtve, ali i praštajući. Naše će srce biti slobodno za suživot samo ako oprostimo u svjetlu uskrsne vjere. Nijedna civilna presuda neće nam dati smisao života, vratiti naše drage pokojne i dati smisao njihovoj patnji i stradanju osim vjere. Za Isusovu smrt nitko nije odgovarao, ali on je uskrsnuo i svojim uskrsnućem pobijedio svaku smrt. Isusova smrt dala je svijetu novi život.

Vidimo kako se dan stradanja, dan muke i smrti, prepričao u blagdan molitve, zahvale i sjećanja. Bili su to teški dani stradanja našega naroda, a danas su to blagdani zajedništva i poštovanja. Ovaj je dan postao dan uskrsnuća. Vukovar je trebao biti izbrisani, ali je Vukovar još snažnije utisnut u memoriju našeg društva. Pad Vukovara i drugih mesta te višegodišnja progona ljudi s njihovih ognjišta, doživjeli smo kao dane duboke tame. Zahvaljujući vjeri da možemo ponovno obnoviti naše gradove i mesta, te smo dane pretvorili u dane svjetla. Sinoć i večeras naše ulice, trgove, kuće obasjava svjetlo svjeće koje nas podsjeća na uskrsnu svijeću. I mi večeras kličemo vazmenim poklikom uskrsnoj svijeći: „Nek se raduje i zemlja (Hrvatska) tolikim obasjana bljeskom i rasvjetljena sjajem vječnog Kralja, neka osjeti da je nestalo po čitavome svijetu (Hrvatskoj) mraka... Ovo je dakle noć kad je svjetlo ognjenoga stupa (vukovarskog vodotornja) raspršilo tamu grijeha“, naglasio je propovjednik.

U spomen na sve poginule u Puli su, u jutarnjim satima, položeni vijenci i zapaljene svijeće kod središnjeg križa na pulskom gradskom groblju i na Spomenik poginulim hrvatskim braniteljima u Domovinskem ratu u Parku Franje Josipa. Vijence su položili uime Grada Pule pročelnik Ureda Grada Aleksandar Matić, uime Istarske županije pročelnik Upravnoga odjela za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo i vodno gospodarstvo Ezio Pinzan, uime Udruge HVIDRA Pula Ivica Leretić, zatim predstavnici Koordinacije branitelja Istarske županije, Ministarstva obrane i Policijske uprave istarske, predstavnici udruge proizašlih iz Domovinskoga rata te Saveza antifašističkih boraca Grada Pule. Prisutnima se prigodnim riječima obratio policijski kapelan preč. mr. Ilija Jakovljević nakon čega su minutom šutnje odali počast poginulima. Prije večernjega misnog slavlja Dan sjećanja na žrtvu Vukovara obilježen je i paljenjem lampiona duž čitave Vukovarske ulice i počasnim mimohodom u organizaciji pulske HVIDRA-e, pod gesmom „I u mom gradu svijetli Vukovar“.

(G. Krizman)

ŽRTVU VUKOVARA

LABIN DONJI

Već godinama (od 2011.) u crkvi sv. Franje u Labinu Donjem slavimo Dan, od ove godine i blagdan, Žrtve Vukovara kao simbola patnje, stradanja i porođajnih bolova stvaranja nove slobodne, demokratske i neovisne države Hrvatske.

Ove godine i mi smo poštivali epidemiološke mjere te smo zato pozvali samo ograničen broj branitelja i drugih, dapače zamolili smo redovne goste, branitelje iz Marčane, da ne dođu, što su oni i razumijeli. Iz istog razloga nisu došli drugi svećenici iz Labinskog dekanata. Sve je to župnik nazočnima, zahvalivši im se na njihovoj prisutnosti, i obrazložio - jer vjernici vole vidjeti slogu i zajedništvo među svojim svećenicima. Čak ni u obavijestima i na radiju nismo propagirali ovu svečanost. Svejedno su ljudi došli i bilo je veoma svečano.

Slavlje smo započeli procesijom do ulaza u crkvu gdje se nalazi spomen ploča pred kojom smo izmolili molitvu odriješenja za duše poginulih i pokojnih branitelja. Branitelji su položili svijeće i odali vojnu počast. Misno slavlje je predvodio i propovijedao vlč. Josip Peteh, župnik iz Kršana. Počeo je s time da je rat uvihek zlo i da donosi mnogima patnju, a onda se fokusirao na misterij zla koji uzrokuje ratove: ne samo ove velike nego i one male u obiteljima, susjedstvu, raznim skupinama... koji na koncu dovode do velikih ratova jer se oni dugo pripremaju. Ne nastaju tek tako.

Zbor je zanosno pjevao "Bože, čuvaj Hrvatsku", Hrvatsku himnu "Lijepa naša Domovino",

svečanu istarsku pjesmu "Krasna zemljo", "Gospe ribara, težaka" i druge. Svi smo osjećali dostojan-

stvo, ponos i razdraganost, radost i zahvalnost, posebno prema onima koji su za nas darovali svoj život, zdravlje, osobni mir, sreću svoje obitelji i roda. (BiB)

Stari Pazin

Dvadeset devet godina od pada Vukovara 18. studenoga prvi se put obilježavao kao državni blagdan. To je dan sjećanja na žrtve Vukovara i Škabrnje. Večer uoči ovoga blagdana, 17. 11. 2020., održana je u župnoj crkvi na Starom Pazinu svečana sv. misa za sve poginule branitelje i civile. Euharistijsko slavlje, uz poštivanje svih epidemioloških mjer, održao je župnik Željko Zec. Ovo se sjećanje održava već četvrtu godinu zaredom u organizaciji Župe sv. Jurja Stari Pazin i Bratovštine „Hrvatska Istra“, na čijem se čelu nalazi gosp. Željko Mrak. U crkvi su uz upaljene svijeće i hrvatsku zastavu bili prisutni vjernici i branitelji iz raznih župa središnje Istre. Predslavitev, vlč. Željko Zec, u propovijedi se dotakao razmišljanja o dobru i zlu koje postoji u čovjeku, uz postavljeno pitanje: „Što to nagoni čovjeka da čini takvo zlo drugom čovjeku? Od kuda tolika mržnja i netrpeljivost?“ Ponudio je i odgovor: „Svako dobro koje neka osoba čini, dolazi od nje same, ali je i potaknuta nadahnućem Božnjim. Nasuprot tome, veliki zločini koje su neprijatelji počinili, nisu mogli doći od njih samih, već su bili potpomognuti nadahnućem Zloga.“ Stoga je potrebno život graditi u zajedništvu s Bogom koji je

izvor svakoga dobra te svoj um i srce hraniti dobrim mislima, dobrim knjigama i dobrim riječima, zaključio je župnik Zec. Neka se Bog smiluje svima poginulima, ne samo u Vukovaru nego i u čitavoj Hrvatskoj, koji su dali ono najvrjednije što su imali za Domovinu, a to je život. Mi koji živimo u toj istoj slobodnoj Domovini, dužni smo za njih moliti i sjećati ih se na ovakav način. Nakon izlaska iz crkve, kao i svake godine, zaorila se pjesma iz srca i duše „Bože čuvaj Hrvatsku“. Bože, daj da tako i bude!

(M. Ferenčić)

Neki hrvatski običaji uz blagdane u razdoblju nakon Božića

Pisali smo prethodno u više navrata o pučkoj pobožnosti i nekim običajima u svezi s došašćem (adventom), Badnjakom (Vilijon Buojžon) i Božićem.

No, ne nedostaje ni starih, poma-lo i zaboravljenih (i/ili napuštenih) običaja i ikaza pučke pobožnosti u svezi s razdobljem između Božića i Svetih triju kraljeva te uz poneke siječanske svetce.

26. prosinca – blagdan sv. Stjepana Prvomučenika. Prvi dan po Božiću, *Stipanja*, spomendan svetoag Stjepana Prvomučenika, u nekim krajevima poznat i pod nazivom *Štefanje*, prilika je za posjete rodbini i imendanska slavlja onih koji nose neki od oblika imena đakona Stjepana (Stipan, Stjepko, Štefan, Štef... ili u ženskom rodu Stjepanka, Stjepka, Štefanija, Štefica, Štefa...). Va Žminje na Stipanjo se poje na cimitar, a i Vela maša buo-

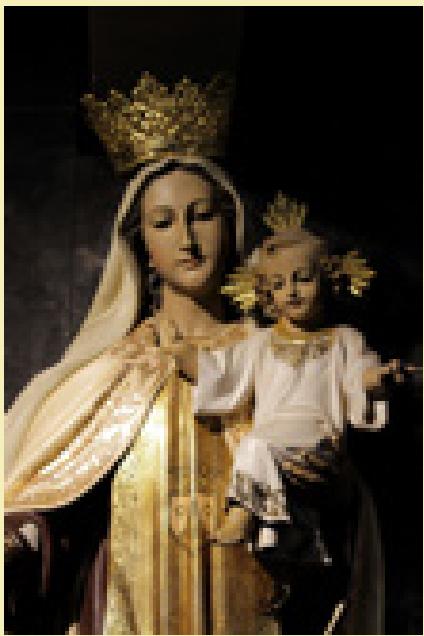
de va crieke Svetega Križa. Etnolog Luka Šešo navodi da se *gdjegdje u ruralnim sredinama sv. Stjepana držalo zaštitnikom konja pa su taj dan konji izvođeni iz štala kako bi ih se jahalo ili islo na organizirane utrke, a u istarskome mjestu Trstenuku svećenik je konje i blagoslovljao*.

27. prosinca – blagdan sv. Ivana, apostola i evanđelista. Na spomendan svetoga Ivana Evanđelista (u nekim krajevima zvan Januševo), u vinorodnim krajevima, pod svetom se misom blagoslovljiva vino koje vjernici donesu u malim bocama – blagoslovljeno vino davalо se bolesnicima kako bi što prije ozdravili.

28. 12. – Nevina dječica. Blagdanom Nevine dječice Crkva još od 6. stoljeća slavi spomen djece pomorene zbog Isusa od strane slijepje Herodove srdžbe – bojeći se za svoje prijestolje, dao je u Betlehemu pobiti svu mušku djecu u dobi

do dvije godine. Prema etnologu Šeši u spomen na nevine žrtve u prošlim vremenima majke su znale ujutro buditi svoju djecu šibajući ih po nogama vrbovom šibom kako ne bi zaboravila na žrtvu koju su podnijela nevina dječica. Zbog običaja šibanja u nekim krajevima Lijepe Naće taj dan zovu Šibarje ili Šibalice. (U naše vrijeme djeca još uvijek trpe različite oblike nasilja: primjerice, pod okriljem zakona koji dopuštaju pobačaj, koliki i danas, poput Heroda, nose krv nevinih na svojim rukama.)

1. siječnja – Nova godina, Svetkovina svete Bogorodice Marije ujedno i svjetski dan mira, prilika za novi i bolji, duhovno-vjernički početak stavljajući novu godinu pod gospodstvo Kristovo. Prema zapisima Neveke Erman iz Žminja, od običaja valja spomenuti

Večiernjo ka je bila kantana, čuda psalmi, litanije i blagoslov.

Blagoslov vode, blagoslov domova, blagoslov polja

Ujutro, dan prije Svetih triju kraljeva (*na vilijo Sveteh treh kralji*) bio je blagoslov vode koju su ljudi, kao i danas, nosili u bocama svojim domovima.

6. siječnja – Sveta tri kralja

Oko svetkovine Bogojavljenja razvili su se mnogi izvorni izričaji pučke pobožnosti, kao što su razmjena „bogojavljenskih darova“, blagoslov kuća, koledanje...

Na Sveti tri kralji rano, prvo nego ča Sunce vilieze se je šlo na svo kampanjo ka ima ime blagoslovit. Kat se je prišlo na las se je zielo blagosluvno vodo i reklo „blagoslof Svetogućega Boga na (ime kampanji) i na sve ča će tu urodit... u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen“ poškropilo se je tri puti. (Nevenka Erman, Navadvi od zdamni, Katedra Čakavskoga sabora Žminj, 2013.)

Vodom blagoslovljenom na Tri kralja svi su se vajk prekrižili prvo spanja i prvo nego gredo van s kući.

Koledanje (koledvanje), pučki običaj između Božića i Sv. triju kraljeva, osobito u tjednu nakon Nove godine, poznat je u većem dijelu Istre. U nekim mjestima Istre, primjerice u Kaldiru, Gologorici i Brestu, i danas postoji taj običaj da na Tri kralja ili uoči blagdana idu *kolejani*. Odjeveni poput triju kraljeva, pjevajući, čestitaju Božić i Novu godinu. Svaka bi im kuća nešto dala, *mrvo mrsa, kakovo jaje, kus sira*. Čestitari uzvraćaju željama da godina bude rodna i plodna.

Razdoblje od kraja božićnoga vremena do početka korizme obilježeno je tek ponekim vjerskim običajem. Za ovu priliku izdvajamo blagoslov soli, također prema

kazivanju Nevenke Erman, zapisan u knjizi *Žminjske kapelice*.

17. siječnja – Sveti Antun Opat.

Na dan Sv. Antuona od Blaga nosilo se je na blagoslov sol za životinje i svemu blagu so ta dan davali te soli jes.

Svako leto na 17. antuonščaka (če reć na dan sv. Antuona Pustinjaka) bi jedan od fameji ša h maše i zie šakucić soli na blagoslov. Od tie soli je svo blago va kuorte muoralo dobit parat.

Se domišljan da so mi rekli kako se ne smie zagubit ni zrno soli va slame. Bi je veli guš ziet va pies šcapac soli i davat blagu va usta. Tako je veselo to blago ubliževalo ruoko z mehken, mljačnen zajikon i kad već ni bilo soli. Kokošan se ni smelo dat suol pak smo jo rastopili va vode i zmiešali va mekinje da i one pozobljo suoj parat.

Va dvore zgor vrat je visela fegura svetega Antuona met sakakoven blagon. Kat smo va jutro prišli nakrmit blago, najprvo smo se frmali pred feguron i pomolili:

Sveti Antuon, kako si se va puštinje svakakovon živinon razumije i pogovara, molimo te da od ovega blaga odreneš nesreću i sva zla.

(np)

Sveta tri kralja

Blagdan Sveta tri kralja ili Bogojavljenje jedan je od najstarijih katoličkih blagdana. Prema događajima opisanim u Evanđelju po Mateju, tri su kralja ili mudraci „s Istoka”, prateći betlehemsку zvijezdu repaticu, došla u Jeruzalem pokloniti se novorođenom Isusu.

Sveta tri kralja u Bibliji

U Matejevu evanđelju čitamo: „Kad se Isus rodio u Betlehemu Judejskome u dane Heroda kralja, gle, mudraci se s istoka pojaviše u Jeruzalemu raspitujući se: ‘Gdje je taj novorođeni kralj židovski? Vidjemosmo gdje izlazi zvijezda njegova pa mu se dođosmo pokloniti.’“ (Mt 2,1-2) Primijetimo da Matej umjesto „kraljevi“ rabi izraz „mudraci“. U grčkome se izvorniku navodi više značajan izraz „magos“ koji može značiti ‘mudrac’, ‘učenjak’, ‘svećenik’, ‘vjerski propovjednik’, ‘čarobnjak’, ‘zvjezdoznanac ili astrolog’. Najvjerojatnije je bila riječ o zvjezdoznacima koji su na neki način došli u dodir sa židovskim mesijanizmom. Ne zna se točno odakle su dospjeli. Bibličari i povjesničari tumače da su njihove postojbine mogle biti Arabija, Mezopotamija i znatno dalja Indija. Međutim, ono što je posve jasno i provjerljivo jest činjenica da ne samo u Matejevu evanđelju nego nigdje u Svetome pismu nisu spomenuti kao kraljevi, niti se tamo kaže da su njihova imena Gašpar, Melkior i Baltazar. Čini se vrlo vjerojatnim da su kraljevima nazvani pod utjecajem proroka Izajije, koji piše: „A tebe obasjava Jahve i Slava se njegova javlja nad tobom. K tvojoj svjetlosti koračaju narodi, i kraljevi k istoku tvoga sjaja.“ (Iz 60,2-3)

Tri kralja zapravo su predstavnici poganskih naroda koje je Bog pozvao u svoje kraljevstvo, time što im je objavio rođenje Spasitelja i na taj način naznačuju da je on Spasitelj za sve ljudе.

Prikaz svetih triju kraljeva

Najčešće se tumači i likovno prikazuje da tri mudraci ili kralja imaju različitu životnu dob (mladić, zreo muškarac i starac) te da su različitim rasa odnosno boje kože. Tako personificiraju razdoblјa čo-

vjekova života te predstavljaju tri tada poznata kontinenta: Melkior Evropu, Baltazar Afriku, Gašpar Aziju. Imena im nose snažnu simboliku: najstarijem, Melkioru, imena hebrejskome znači ‘kralj svjetla’; “Baltazar” dolazi od asirskoga „Bel-tus-assar” što znači ‘Bog štiti njegov život’; a najmlađi nosi ime Gašpar, od perzijskoga „Kaspar” u značenju ‘čuvar blaga, rizničar’.

U kršćanskoj tradiciji dvojica teologa iz trećega stoljeća Origen i Tertulijan pridonijeli su stvaranju današnje slike o „tri kralja“. Origenu se pripisuje da je tri dara simbolično protumačio: zlato upućuje na Isusovo kraljevsko dostojanstvo, tamjan na njegovo božanstvo, a smirna na njegovu smrt.

Pojasnimo i simboliku triju darova: mirta je darovana djetešcu Isusu kao čovjeku; aromatična smola tamjan (od grčkoga naziva „thymiana”), ili hrvatski rečeno „kâd”, darovana je Isusu kao Bogu, a zlato je dobio kao Kralj. Ovo simboličko tumačenje njihovih darova pripisuje se Origenu.

Po tradiciji, poslije smrti triju kraljeva njihove su relikvije odnesene u Carigrad, nakon što ih je pronašla sveta Jelena Križarica. Nadbiskup njemačkoga grada Mainza i kancelar Rimskoga Carstva prenio je relikvije 1164. godine iz Milana u Köln. One se čuvaju u dragocjenoj škrinji u sklopu veličanstvene katedrale, u kojoj se nalaze i danas. Melkior je zaštitnik putnika i Svjetskoga dana mladih, a Baltazar oboljelih od epilepsije.

Običaji

U našim krajevima svetkovina Bogojavljenja ili Svetih triju kraljeva obilježena je s nekoliko običaja. Jedan je od njih vezan uz blagoslov vode, odakle i naziv Vodokršće, koji se za ovaj blagdan bi može čuti na jugu Hrvatske. Dan uoči Svetih triju kraljeva u crkvi svećenik blagoslovuje vodu. Iz svake kuće jedna od žena dolazila u crkvu po blagoslovjenu vodu. Tom bi vodom domaćin kuće poškropio kuću, gospodarske zgrade, polja, voćnjake, vinograde i stoku. Ostatak vode bacio bi se na vatru jer se „sveta“ voda nije smjela

proljevati. Time su kuća i imanje sljedećih godinu dana bili pod Božjom zaštitom.

U sjeverozapadnoj Hrvatskoj rašireniji je bio „križec“ – tako se nazivao blagoslov kuće od strane svećenika. Za tu bi priliku cijela obitelj bila na okupu, a kuća dobro očišćena kako bi spremno dočekali svećenika. Nakon što bi svećenik blagoslovio kuću i sve ukućane, redovito bi bio počašćen jelom i pićem te darivan. Prvotno su ti darovi bili u obliku hrane, kolača ili voća, a kasnije, kako se mijenjala ekonomска situacija, taj je dar postao novac.

U nekim krajevima Istre sačuvao se običaj da muškarci obilaze kuće ili sela pjevajući prigodne pjesme kako bi čestitali blagdane, a domaćini ih dočekuju u kući ili u središtu mjesta te ih časte i daruju vinom, kolačima, kobasicama i jajima. *Koledanje* je narodni običaj koji je karakterističan za period između Božića i Svetih triju kraljeva, osobito u tjednu nakon Nove godine.

U današnje vrijeme blagdan Sveta tri kralja ili Bogojavljanje obilježava blagoslov kuća, koji u crkvenoj praksi počinje, zapravo, netom nakon Božića. No, prilikom

blagoslova svećenici su nekad ispisivali, a danas lijepe naljepnice upravo s inicijalima trojice kraljeva G + M + B (Gašpar, Melkior i Baltazar). Doduše, izvorno su se ovi inicijali zapisivali na latinskom jeziku pa je umjesto početnoga „G“ stajalo „C“ (Casparus) te su inicijali, osim imena kraljeva, označavali i akronim za „Christus mansionem benedicat“ (*Krist prebivalište blagoslivlja*), a uz inicijale, dodavale bi se i brojke koje označavaju tekuću godinu.

Priredio: David Gortan

Blagoslovljena zavjetna kapelica sv. Lucije

U župi sv. Mihovila arkandjela u Žminju u mjestu Folići treće nedjelje došašća i na dan sv. Lucije, 13. prosinca 2020. blagoslovljena je nova zavjetna kapelica u čast sv. Lucije. Pred okupljenim mješanim i uz poštivanje štrožih epidemioloških mjera, blagoslovio ju je žminjski župnik vlc. Jordan Rovis.

Kapelicu je na svom imanju, u dvorišnom zidu podigao g. Mario Greguš, 4. 11. 2020. kako svjedoči na njoj uklesan natpis. Njegov je osmogodišnji sin Maro naglo izgubio vid, a budući da se sveta Lucija

kroz svu kršćansku povijest prvenstveno štuje kao zaštitnica očiju, slijepih i slabovidnih, otac Mario

se zavjetovao i napravio kapelicu Svetici u čast. Župnik je prilikom blagoslova kratko podsjetio na život ove hrabre ranokršćanske mučenice, čije ime znači svjetlost, i čije ime u župi nosi tridesetak osoba. To je inače 123. kapelica u župi i jedinstvena po svom titularu, istaknuo je vlc. Rovis.

Po molitvi svetoj Luciji za zdravlje očiju neka kapelica bude izvorom milosnog zagovora malom Mari, njegovoj obitelji kao i svima onima koji se njoj budu utjecali. Sveta Lucijo, moli za nas!

Vlč. Bernard Jurjević – doktor teologije

Vlč. Bernard Jurjević, svećenik Porečke i Pulske biskupije, obranio je u utorak, 24. studenoga 2020., na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, doktorsku disertaciju pod naslovom „Glavne značajke ekumenizma Aleksandra Menja“, koju je izradio pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. Jure Zečevića u specijalizaciji „Ekumenička teologija i dijalog religija, svjetonazora i kultura“, stekavši time akademski stupanj doktora znanosti iz područja humanističkih znanosti, polja teologije, grana ekumenička teologija. Ispitno povjerenstvo, uz mentora prof. dr. sc. Juru Zečevića, sačinjavali su prof. dr. sc. Petar Bašić i doc. dr. sc. Antun Japundžić.

Vlč. Jurjević tijekom svoga je formacijskoga i pastoralnog djelovanja niz godina boravio u zemljama s većinskim pravoslavnim stanovništvom: Srbiji (Šabac i Valjevo), Crnoj Gori (Herceg Novi i Tivat) i Rusiji (Volgograd), i ondje se pobliže upoznao sa životom i djelom svećenika Ruske pravoslavne Crkve Aleksandra Menja, čiji je ekumenski značaj odlučio istražiti u svojoj disertaciji.

Radi boljega razumijevanja konteksta u kojem živi, djeluje i umire Aleksandar Menj, disertacija se najprije bavi poviješću ruske države i Crkve krajem 19. st. i u

20. stoljeću, obilježjima društvenoga stanja Sovjetske Rusije i Ruske pravoslavne Crkve u njoj. Zahvaća i preteće ekumenske misli oca Menja (Solovjev, Florenskij, Bjerdjajev itd.) te pokazuje njihov utjecaj na njegovu ekumensku viziju. Istražen je stupanj suglasja (podudarnosti), kao i specifičnosti (posebnosti), Menjove vizije jedinstva Crkve u komparaciji s koncepcijama i modelima drugih autora, primjerice s Rahner-Friesovim i Cullmanovim modelom. Prikazan je i vrednovan Menjov stvaralački opus, kao i njegova percepcija i recepcija od strane katoličkih teologa (npr. kardinali Lustiger i Špidlik). Između ostalog, razrađena je i tema (nove) evangelizacije i autentičnosti kršćanskoga života kao najučinkovitijega sredstva za ostvarivanje jedinstva i zajedništva u Kristu, koja je vrlo uočljiva ne samo u spisima i životu nego i u krvavom mučeništvu Alexandra Menja, ubijenoga od strane do danas nepoznate osobe, na ulici u Semchosu, u blizini Sergijewa Posada, udarcem sjekire u glavu, i pokopanoga 11. rujna 1990., na pravoslavni blagdan Mučeništva sv. Ivana Krstitelja.

Disertaciju karakterizira i obilje izvora i građe crpljenje ne samo iz ruskoga nego iz više europskih jezika.

Bernard Jurjević rođen je 30. ožujka 1972. godine u Splitu. Prepoznавši poziv za prezbiterat završava Visoku teološku školu „Redemptoris Mater“ u Puli, godine 2003. diplomira i biva zaređen za svećenika Porečke i Pulske biskupije. Obnašao je dužnosti župnika na župama Cerovlje, Borut i Grimalda, Kaštel, Sveta Marija na Krasu, a u sadašnjem trenutku župnik je na župama Barban, Cere i Sutivanac. Usto, bio je župni upravitelj na župama Momjan, Grožnjan, Kostajnica, Brdo i Krasica u Istri te duhovnik zajednici „Cenacolo“ u Novigradu.

Na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu stekao je crkveni licencijat iz filozofije na temu „Filozofsko stvaralaštvo Bože Milanovića“.

Postaje odgojitelj i profesor u Pazinskom kolegiju-klašičnoj gimnaziji u Pazinu, vjeroučitelj u Talijanskoj srednjoj školi Buje i Gospodarskoj školi Buje te u Gimnaziji i strukovnoj školi Jurja Dobrile u Pazinu.

U aktualnom trenutku predavač je Filozofije i Ekumeničke teologije na Visokoj teološkoj školi „Redemptoris Mater“ u Puli.

Vlč. Jurjević svoj je doktorat posvetio svojim roditeljima, Anti i Mandici Jurjević, koji su pomogli poticanjem, ali i financiranjem studija, a oboje su tijekom 2020. godine prešli u Vječnost.

Odlomak iz Minjega kraljića

(prijevod Maloga princa – Antoine de Saint-Exupéry na žminjski dijalekt)

VII.

Na pieti dan, opet hvala ofce, san dozna tajno o životu minjega kraljića. Nenadano, odjedanput me je pita nešto, ča mi se para da ga je jako mučilo.

Aku ofca ji štrpedi, oniput valja ji anke ruožice?

Ofca ji sve ča čepa.

Anke cvieće s trnjen?

Ja, anke cvieće s trnjen.

Za ča oniput rabi trnje?

Nisan zna. San bi fišan va delo, jušto san odvideva neko vido na motuore. San bi mučan aš mi je kvar zgleda još veći, a vodi za pit san imie sve manje, i san poče imet strah od najhujega.

Za ča rabi trnje?

Minji kraljić nikat ni popušti jedanput kat je pita. Mi je delala jat ona vida, pak san mu nepensajuć, reka:

Za nič ne rabi trnje, to je čista kativerija cvieća!

A joh!

Malo je pomuča, a potle mi je nekakor oštro reka:

Ti ne verujen! Cvieće je nemoćno. Pres kativeriji. Se brani kako got more. Se tobože čini da je strašno s ten svojien trnjen...

Nisan mu nič reka. San misli va sebe: „Ku ta vida buode još tako trda, ču jo zbit z batićen.“ Minji kraljić mi je opet šaka, nisan moga mislit:

I ti zaspravlje misliš da ruožice...

Ma ne! Ne! Nič jas ne mislin! San mu reka pres pensat. Ja se, viš, bavin z ozbiljnen delon!

Me je pogleda valje ča.

Z ozbiljnen delon!

Me je gleda kako se, z batićen va ruokah blatneh ot čmira, naginjen na stvar ka mu se je zaparala jako grda.

Sada guoriš kako veli!

Me je malo posrami. A onda je pres milosti reka:

Ti si sve pomieša...sve!

Se je zaspravlje razjadi. Na vetre so mu trepetali zlatni vlasti:

San bi na planete na kien biva neki šinjor s krvavemi ubrazi. Tajsti ni nikat podušie ruožico. Nikat pogleda zvezdo. Nikat neniega ni štima. Nikat se ni bavi z ničeserom, ku ne samo z broji. I cieli mili dani broji kako i ti: „Ja san ozbiljan šlovek! Ja san ozbiljan šlovek!“ i sva podbuhne ot vele štuciji. Ma to ni šlovek, to je gobica!

Ča?

Gobica!

Minji kraljić je valje pobledie od jada.

Cvieće već milijun liet dela trnje. Ofci već milijon liet jeduo cvieće. I ča to ni ozbiljno, ča bin rada znat zač se cvieće toliko muči delat trnje kojsto ma jušto za nič ne rabi? Ma ča ni važan ta rat meš ofcami i cviećen? Ča to ni važneje nego ono ča broji oni debeli krvavi šinjor? Pak ku jas poznan jeno ruožico, jedino na sviete, ruožico kakove ni nigdere nego na mojien planete, a jena obična ofca jo more pobrstet va hip, jeno jutro, da nanke ne zna ča dela, ča to da ni važno?

Sva je pokrvavie, pa je nastavi:

Ku neki štima ružico ka je jena jedina od svojie raci mež milijuoni i milijuoni zvezdi, će bit dosti da ih pogleda i da bude kuntenat. Će reć sam sebe: „Moja ruožica je tamo negdere...“ Ma ku mu ofca pojti ruožico, će mu se parat da so se nabot zagasile sve zvezdi! Pa ča to ni važno?

Ni moga drugo reć nanke besedo. Najedanput je poče plakat. Već je bila nuoć. San pušti ordenje. Mi je bilo sejno i za batić, i za vido, i za ziejo, i za smrt. Na jene zvezde, na jenen planete, na mojien planete, na Zemlje, je bi minji kraljić ki je bi žalosan. San ga zie va naručlje. San ga ziba. San mu guori: „Tvoje ruožice ko tako jako štimas nieće bit nič... Ofce ču nacrtat nosuljo... A ruožice ču nacrtat oklop...“ Ja... San zusta pres besiet.

Prijevod: Nada Galant

Oltarna pala s prikazom *Pokolja nevine dječice*

Užupnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Svetom Petru u Šumi, na bočnom oltaru Nevine dječice iz radionice pavlinskoga drvorezbara Paulusa Riedla, oltarna je slika s prikazom *Pokolja nevine dječice*. Oltar je iz 1766. godine. Autor je slike također pavlinski majstor, slikar Leopold Kechisen (1725. – 1799.) Slika prikazuje betlehemski pokolj baroknom dramatičnošću. Marija Ivetić ovako ju opisuje: *Naracija prikaza definirana je trima skupinama likova. U prvoj je planu, na tlu, mrtva dojenčad i pored njih dominantan lik kompozicije, svjetlom obasjana (Rahela?) u crvenoj haljini – njezino, bolom skrhanom tijelo svijeno je prema natrag, a u uzdignutim rukama drži rubac. U dijagonalnom postavu koji usmjerava prema dvoru kralja Heroda, na njezin se lik nadovezuje skupina vojnika koji majkama otimaju novorođenčad. Na desnoj je strani prvoga plana, u sjeni i tamnom gamom, naslikana druga skupina s vojnicima koji ubijaju dječicu, a dispozicija ove skupine i pravac pada sjene tvori konvergentnu dijagonalu središnjoj skupini. Prizor pokolja dopunjuje i scena na lijevoj strani; iza dominantnog ženskog lika nalazi se vojnik koji dvjema majkama otima djecu, položaj otetoga djeteta na ramenu vojnika usmjerava oko prema kući koja zatvara lijevu stranu drugog plana kompozicije. S balkona dvora tri lika (kralj Herod s pratiteljima) promatraju prizor, a visoko na nebu, u oblacima lebde dvije skupine andela s cvjetnim girlandama u rukama. Dramatičnost prikaza postignuta je dinamično artikuliranim skupinama, kolorističkim gamom i svjetlosnim efektima.* (Drveni retabli oltara od XVII. do kraja XIX. stoljeća iz crkava središnje Istre, 130 – 131)

Oltar ima i svoj neobičan kiparski ukras – velike kipove triju svetih kraljeva koji prinose svoje darove (zlato, tamjan i smirnu). No, kraljevi ne adoriraju Dijete Isusa u štalici i njegovu Majku već promatraju pokolj Nevine dječice prema bezumnoj naredbi kralja Heroda. Ove dvije scene iz božićnog ciklusa tako su spojene u prikaz koji navješćuje završetak Isusovog života, smatra D. Tulić (Kiparstvo 2, 118).

No ono što je puno važnije, a povezano je uz ovaj oltar posvećen Svetoj betlehemskoj nevinoj dječici,

prema svjedočenju aktivne župljanke, tu je u molitvi p. Marko Glogović nadahnut za otvaranje Centra za nerođeni život. Osnovao ga je biskup Milovan, koji je i blagoslovio prvu kapelu Marije Majke života, mjesto česte molitve i bdjenja za nerođene. Odavde je val molitve i raznih akcija u svrhu spašavanja najmanjih od nepravedna i bolna usmrćenja, krenuo na cijelu Hrvatsku. U jednom je razgovoru p. Glogović, ute-meljitelj Udruge Betlehem i istinski borac za svaki začeti život, istaknuo: *Kako bih volio da se naš narod obrati, da služimo svi životu, da otvorimo svoja srca, da prepoznamo Dijete Isusa u malenom djetetu u utrobi svake majke!* Nije li upravo to poruka ovoga izuzetnog, jedinstvenog oltara današnjem vremenu ponovljenoga doba Heroda i pokolja nevine dječice?

RASPINJANJE U JASLICAMA

Božično je vrijeme. Inje prosijava, svjetluca kriz plavetnu izmaglicu jutra. Mlijec mjesecine prosuta po golin granama. Pod nogama krcka led. Lišće dekadentno i sjetno prelazi u zagasito smeđe nijanse; sve više liči na tlo iz kojega je upilo sokove i boje. Mir stoluje nad usnulim gradićem. Iznenada prhne usamljena grlica nad krovovima.

Pao je dogovor da se Mohor i Mihael nađu u crkvi na razgledavanju jaslica.

- Trebao bih se priključiti društvu s kojim sam danas otpratio na posljednji počinak dobru staricu Jolandu. Ili da nakon pogreba opet idem na večernju misu! - dvojio je Mohor, nikako da se odluči. Sve je išlo u prilog tomu, da ode s društvom s kojim je dosad dijelio sve brige i obvezne dana. Dvojba je potrajala. Prestao je misliti na to. Prestao je tražiti razloge za i protiv. Prepustio se. Neka tajanstvena, nejasna sila vukla ga prema crkvi. Približavajući se crkvi, prožeо ga cijelog ugodni i blagodatni prisjet na životnu misiju i duhovni portret dobre starice Jolande. Cijelog je života bila žrtva nerazumijevanja i ponizavanja najbliže rodbine. Jedino je na vrtku iskrene i skrušene molitve nalazila utjehu i mir duše. Htjela je neprekidnom molitvom iskupiti grijehu bahatosti i oholosti njenih najbližih, ponajprije muža pa i zabludjelih sinova i unuka. Bijaše jedino svjetlo u pomrčini: krakovi surovog materijalizma, pohlepe i gaženje dostojanstva ljudi oko sebe nemilosrdno su se širili.

Uspravna, gorda i dosljedna, ustrajala je do posljednjeg trena. Nisu ju slomile mnoge kušnje i tragedije: dva su joj sina nastrandala pod nikad razjašnjениm okolnostima, unuk se objesio nad ruševinama kuće u kojoj se nekad čuvalo bajoslovno bogatstvo, nečasnom rabotom ukradeno; muž ju već davno pretekao, otišavši bez riječi i pozdrava. Nikad nije prežalila što je umro bez bolesničkog pomazanja.

Ostala je sama u staroj, oronuloj kući: žžak u dugovječnoj olupini, koju su potresli mučni odblijesci uspomena; luč u studenom mraku; molitva i blagoslov u grozoti proklinjanja i nesnošljivosti...

Za sve je molila. Svima je oprostila.

- Ona je dobro i predobro znala od kuda je došla i kamo ide. Bila je toga duboko svjesna - riječi su svećenika kod zadnjeg ispraćaja.

Kad su je bili svi napustili, osim unuke, njen susjed, slikar Mohor na rukama prenio ju preko kućnoga i crkvenoga praga, na toliko žuđenu pričest.

S tim mislima stupio je Mohor u crkvu. Ostao je u pozadini, iza svih.

Oči mu se cakle u gorljivoj molitvi. Uronjen u sebe, svoje misli i nakane duše.

Teče molitva na prikazanju. Mohora preplavi ugodno čuvstvo. Oči mu se od ganuća orosiše. Duboko ganut - s pu-

kom ujedinjen u riječima: *Tvoju smrt, Gospodine, navještamo, Tvoje uskrsnuće slavimo, Tvoj slavni dolazak iščekujemo!*"

- pogleda na Djetešce u jaslicama, koje je i on pomogao uređiti. U jaslicama više nije bilo Djeteta Isusa... Umjesto božićnog prizora, slikar Mohor ugleda raspinjanje Krista na drvo križa.

Protrla oči, pogleda u pod, promotri ljude oko sebe.

- Ne... nije moguće...

Promotri opet. Isti prizor, sad još jasniji. Vizija! Raspinjanje u jaslicama!? Sve je žarče molio. Prizor raspinjanja trajao dalje.

"Isus tek rođen, a već raspet. Da, raspinjanje počinje rođenjem...", uskomešaše mu se misli. Prepun zahvalnosti za milost koja ga rosila, ostao je u crkvi i kad su svi otišli. Sa strahopštovanjem približio se jaslicama. Vizija se rasplinula; pomilova golo Djetešce koje mu se dražesno smiješi iz slamice; jučer ju donio iz svoga stoga.

Još se nadoao da će prijatelj doći da s njim podijeli radost darovane milosti.

U prvi sumrak stigao je Mihael.

Vrata crkve bila su zatvorena.

Susjadi mu rekoše da je Mohor zadnji izšao iz crkve. Tih i zamišljen, ali vidljivo ozaren od neke nutarnje svjetlosti i radosti.

Dugo je tako išao sam, presretan zbog doživljenog, ali tužan zbog spoznaje da tu radost i nutarnje iskustvo ne može ni s kim podijeliti, osim s prijateljem Mihaelom...

(Tomislav Milohanić)

Ljubav je Caritas- Caritas je ljubav!

U ovoj izazovnoj godini, u zdravstvenom, duhovnom, materijalnom, sigurnosnom i svakom drugom smislu, jedino je Božja ljubav ostala ista –neiscrpna. Uvijek potiče da primjećujemo potrebe i djelujemo. Ljubav je Caritas!

Slavimo najljepši kršćanski blagdan, rođenje Kristovo- Božić, na koje smo se pripremali u tihom, skromnom Došašcu, kako su nam prilike dopuštale. Slijedom tih prilika nismo bili u mogućnosti održati, već tradicionalni, božićni koncert, na kojem bi zasigurno bilo puno riječi o 100. obljetnici rođenja našeg blaženika, Miroslava Bulešića. Njegovo ime nosi i naša Zaklada iz koje je i ove godine, u skromnijem iznosu, nego prošlih godina, podršku za školovanje dobilo 192 učenika i studenata. Preko župnih ureda im je isplaćeno 348.000,00 kn od kojih je 248.000,00 omogućeno iz Biskupijskog ordinarijata, 50.000,00 kn su dodijelile župe te 50.000,00 biskupijski Caritas i darivatelji. Ovim povodom treba zahvaliti Biskupiji, župama i darivateljima koji su udjelili svoj dar od srca te bili osjetljivi na potrebe obitelji koje odgajaju i školuju svoju djecu.

Nemaju sva djeca mogućnost boravka u toplini roditeljskog doma, sa članovima svojih obitelji. Desetak djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi u dobi od 6 do 18 godina toplinu zamjenskog doma pronalazi u „Kući Milosrđa“, u Majmajoli, nedaleko Vodnjana. Osim smještaja, prehrane te pomoći pri učenju,

odgojitelji, psihologica te kuharica i volonteri pomažu „stanarima“ ove kuće u svim osnovnim životnim aktivnostima. Trud je velik, kao i želja svih uključenih, da ovoj djeci ništa ne nedostaje te da rastu, uče, razvijaju se u zrele, odgovorne i sretne ljudi. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne skrbi finansijski doprinosi za svako dijete mjesečno 4.830,00 kn, a Caritas još toliko.

Ne zaboravljamo na beskućnike i korisnike Pučke kuhinje u Puli, koji nedjeljom i blagdanom primaju suhi obrok u čijem je sadržaju: kruh, narezak, keksi, voćni napitak i svježe voće; za što se godišnje izdvaja nešto više od 80.000,00 kn.

Najveći udio djelovanja Caritasa biskupije odnosi se na potrebe onih koji imaju nedostatne uvjete života u smislu trošnih prostora za život, nedostatak grijanja, uskraćenu dostupnost električne energije te nedostatak vodoopskrbe i kanalizacije. Također, potrebiti u zdravstvenom stanju koje iziskuje dodatnu zdravstvenu skrb u vidu liječničkih operacija, nabavke zdravstvenih i ortopedskih pomagala, dobivaju finansijsku podršku za dio koji prelazi mogućnosti župa.

Od većih intervencija koja su izvedena u tekućoj godini, sanirana su krovista na kojima je bio postavljen štetan azbest, zatim trošna krovista koja su prokišjavala. Podmirjena su dugovanja potrebitih prema distributerima električne energije te je organiziran privremeni zamjen-

ski smještaj za vrijeme izvođenja radova u trošnim prostorijama. Sveukupno je utrošeno nešto manje od 400.000,00 kn.

U suradnji sa župnicima, koji su prepoznali potrebe svojih župljana, podijeljeno je uoči Božića ukupno 800 novčanih bonova u apoenima od 100,00 kn za najpotrebitije članove župa, za nabavku živežnih namirnica i ostalih kućnih potrepština. Doprinos Caritasa je iznosio 80.000,00 kn.

Sve navedene aktivnosti Caritasa biskupije ne bi bile moguće bez finansijske podrške Biskupijskog ordinarijata, uključenost župnika te župnih karitativnih suradnika i volontera kao i vrijednih, nesebičnih darivatelja.

Živimo u nadi da će nadolazeća godina donijeti više mogućnosti za pomoći svima kojima je pomoći potrebna. U ovim okolnostima primjećujemo da je nužna potreba u svakom dekanatu organizirati prigodni prostor za skladištenje donacija i organiziranje karitativnih aktivnosti na čemu ćemo i dalje aktivno raditi.

Sada i ubuduće, uz Kristovu riječ „Što god učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učinistе!“ (Mt 25, 45), pronaći će se nadahnucé za djelovanje i u ovakvim, otežanim okolnostima.

Želja nam je biti blizu bolesnima, siromašnima, gladnima, zanemarenima -potrebitima, koji nikoga nemaju, da se lice Novorođenoga očituje njima, preko nas.

Sretan Božić i blagoslovljena 2021. godina!

Caritas Biskupije Porečke i Puliske

Govor vjere

169 Spasenje dolazi samo od Boga, no, budući da život vjere primamo po Crkvi, ona je naša Majka: „Vjerujemo u Crkvu kao Majku našeg novog rođenja, a ne u Crkvu kao da bi ona bila začetnica našega spasenja.” Budući da nam je Majka, Crkva je i odgojiteljica naše vjere.

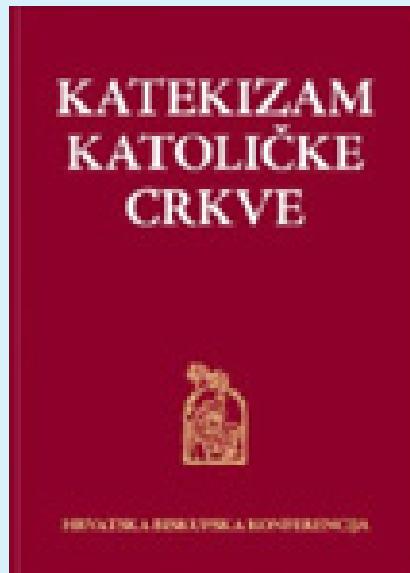
750 Vjerovati da je Crkva „sveta” i „katolička” i da je „jedna” i „apostolska” (kako nadodaje Nicejsko-carigradsko vjerovanje) nerazdvojivo je od vjere u Boga Oca i Sina i Duha Svetoga. U Apostolskom vjerovanju isповijedamo da vjerujemo u Svetu Crkvu („Credo(...) Ecclesiam), a ne u Crkvu, da se ne pobrkaju Bog i njegova djela i da se svi darovi koje je on stavio u svoju Crkvu jasno pripisu njegovoj dobroti.

2030 Upravo u Crkvi, u zajedništvu sa svima kršćima, kršćanin ostvaruje svoj poziv. Od Crkve prima Riječ Božju koja sadrži nauke „Kristova zakona” (Gal 6,2). Od Crkve prima milost sakramenata koji ga podupiru na „putu”. Od Crkve se uči primjeru svesti kojoj prepoznaće uzor i izvor u presvetoj Djevici Mariji, uočava je u autentičnom svjedočenju onih koji tu svetost žive, otkriva je u duhovnoj predaji i dugoj povijesti svetaca koji su nas pretekli, a koje liturgija slavi u svom svetačkom nizu.

170 Mi ne vjerujemo u neke formule, nego u stvarnosti koje se njima izriču, a koje nam vjera dopušta „dotaknuti”. „Vjernikov čin (vjere) ne zastaje na izrečenom, nego dostiže (izrečenu) stvarnost.” Ipak mi se tim stvarnostima približavamo pomoću formula vjere. One nam omogućuju da vjeru izrazimo, da je prenosimo, da je u zajednici slavimo, da je usvajamo i sve više od nje živimo.

186 Od početka apostolska je Crkva svoju vjeru izražavala i predavala kratkim obrascima koji su bili za sve mjerodavni. Ali već vrlo rano Crkva je također htjela ono bitno od svoje vjere sabrati u organske pregledne sažetke, koji su bili prije svega određeni za pripravnike na krštenje:

Taj prikaz vjere nije načinjen prema ljudskom nahodenju, nego je iz cijelog Pisma sabrano ono najvažnije da pruži cjelovitu vjersku pouku. I kao što gorušićino sjeme u zrncu sadrži veliki broj grana, tako i taj sažetak vjere u nekoliko riječi obuhvaća sve znanje prave

pobožnosti Staroga i Novoga zavjeta (sv. Ćiril Jeruzalemski).

171 Kao „stup i uporište istine” (1 Tim 3,15) Crkva vjerno čuva „vjero koja je jednom zauvijek predana svetima” (Jd 3). Ona čuva spomen Kristovih riječi i ona od naraštaja do naraštaja prenosi isповijest apostolske vjere. Kao što majka uči djecu govoriti, a time i shvaćati i drugima prenosi, i nas Crkva, naša Majka, uči govoru vjere, da nas uvede u razumijevanje i u život vjere.

78 To živo prenošenje vjere zbiva se po Duhu Svetom i, ukoliko je zasebno od Svetoga pisma, iako s njime ipak najuže povezano, naziva se „Predajom”. Po njoj „Crkva u svom naučavanju, životu i bogoštovljlu postojano održava i svim naraštajima prenosi sve što ona jest, sve što vjeruje”. „Naučavanje Svetih Otaca svjedoči o životvornoj prisutnosti te Predaje: njezino se bogatstvo slijeva u djelovanje i u život Crkve vjernice i moliteljice.”

857 Crkva je apostolska jer je utemeljena na apostolima i to u trostrukom smislu:

– bila je i ostaje sagrađena na „temelju apostola” (Ef 2,20): Otk21,14), svjedoka koje je sam Krist izabrao i poslao da propovijedaju

– pomoću Duha koji u njoj prebiva, ona čuva i prenosi nauk, dobar poklad, zdrave riječi koje je čula od apostola

– trajno je, i sve do Kristova ponovnoga dolaska, poučavaju, posvećuju i njom upravljaju apostoli, po svojim naslijednicima u pastirskoj službi: po zboru biskupa, „kojima pomažu svećenici, u zajedništvu s Petrovim naslijednikom, vrhovnim pastirom Crkve”.

84 „Poklad” (1 Tim 6,20) vjere („depositum fidei”), sadržan u Svetoj predaji i Svetom pismu, apostoli su povjerili svoj Crkvi kao cjelini. Jedinstvena jednodušnost. „Prianjajući uza nj, sav sveti puk – sabran oko svojih pastira – ustraje postojano u nauci apostolskoj i zajedništvu, u lomljenju kruha i molitvama, tako da nastaje jedinstvena istodušnost predstojnika i vjernika u čuvaju, vršenju i isповijedanju predane vjere.”

185 Tko kaže „vjerujem”, kaže „pristajem uz ono što mi vjerujemo”. Zajedništvu u vjeri potreban je zajednički vjerski govor, obvezatan za sve i objedinjujući u istom isповijedanju vjere.

KRISTIJANA

Jako lijepo ime. Čovjek bi rekao da je iz najnovijega registra imena, a nije, nego je staro oko 1965 godina. Naime, djevojka kako ju se danas naziva, živjela je u Gruziji, negdje oko 325. godine. Gruzijski kralj Mirian još je bio paganin. U svojim ratnim pohodima protiv Rimljana, kojima je tada na čelu bio car Konstantin Veliki, zarobio je mnoge kršćane. Među kršćanima bila je zarobljenica i jedna djevojka imenom Nino ili Nune. No kad su je porobljivači pitali kako se zove, ona je stalno govorila „Christiana”, tj. da je kršćanka. I tako su je prozvali Kristijana. Kristijani je bilo teško u poganskom društvu zbog njihovih poganskih idolopokloničkih običaja. Oni su se klanjali idolu Odmuzdu koga su obožavali u ognju. Kao robinju ponižavaju je, mrze i tuku. Bila je prodana nekom bogatašu kod kojega je morala raditi od jutra do noći teške poslove. Težak položaj izazivao je u njoj želju da pokuša pobjeći. Ozbiljno je o tome razmišljala. No, ono nešto kršćansko u njoj izazivalo je u njenu srcu revnost za obraćenje pogana među kojima je živjela. Zato je odlučila ostati i u svom srcu potiho prikazivala Bogu za spas pogana upravo sve one patnje koje su joj oni nanosili. Postala je apostol molitve i žrtve. A onda Bog počinje intervenirati kad je našao spremnost u Kristijani, onu spremnost da ljubi svoga neprijatelja, i to ne samo riječju nego i djelom. Jednoga dana jedna od tih poganki dojurila je do kuće Kristijanina gazde sva izbezmjena od straha i boli, tražeći spasenje za svoje dijete koje je umiralo na njenim rukama. Vikala je svom snagom: „Moje će dijete umrijeti, pomozite mi!” Gospodar koji je vi-

dio i čuo što se događa, hladno je majci preporučio ono što su pogani redovito činili: „Odnesi ga što prije na toranj mrtvih, jer je ionako osuđeno da umre!” A majka je odlučno rekla: „Ne, ne dam svoga djeteta grabežljivim jastrebovima!” I dalje je očajno kukala i naricala, tražeći pomoći od bilo koga. To je ganulo Kristijanino srce i ona se žarko pomoli Isusu za zdravlje toga djeteta. I gle, čudo se dogodilo: na blijedo lice djeteta vratila se opet zdrava rumena boja i ono se počelo osmješivati majci, koja je sada vikala, ali radosna srca i glasa; „Moje je dijete opet zdravo!” Vijest se brzo proširila. Ljudi su govorili kako Kristijana može liječiti bolesnike. A ona, kao istinska „Christiana”, govorila je da nije ozdravila dijete ona već njezin Bog Isus Krist. Što bi bilo da je Kristijana prigrabila pohvale koje su joj upućene? Možda bi postala „lokalna vještica” koja ima čudesne moći, pa bi ju darivali, bila bi popularna, možda stekla slobodu... A pogani bi i dalje ostali u mraku, strahu, nemoci... Ali, kad Bog naiđe na tako vjernu i poniznu suradnju, onda množi svoja djela. Tako je dopustio kušnju kralju Mirianu: razboljela mu se majka i njegov sin. Ni kraljeve obećane nagrade ni strah od prijetnji nisu postigli da bilo koji liječnik pomogne kraljevim ljubljenim osobama. Situacija je djelovala neizgledno. Među mnogim preporukama i nagađanjima i naklapanjima netko spomenu kršćansku robinju Kristijanu. I čim dozna što bijaše učinila, posla žurno po nju da ju dovedu na kraljevski dvor. No ona se silno bojala tamo poći, pa su k njoj donijeli bolesnike. I Bog je opet na Kristijaninu molitvu odgovorio ozdravljenjem. Naravno, zahvalni i

prezahvalni, ali i prestrašeni čudесnom moći kojoj su nazočili, htjeli su obilno Kristijanu nagraditi, ali ona, kao Božji čovjek (kći), kao ono Elizej u slučaju Naamana Sirca, ne htjede ništa primiti, već ponizno zamoli kralja Miriana neka se i on obrati Isusu Kristu. I kralj je prihvatio: „Krsti se on i sav njegov dom – dvor.” Pošalje caru Konstantinu molbu da mu pošalje kršćanske misionare te se pokrsti sva zemlja.

Spomen na svetu Kristijanu imamo zapisan u Rimskom martirologiju na dan 15. prosinca kao „apostola (apostolicu) Georgije”, zemlje na južnim obroncima Kavkaza (ne ona u SAD-u).

Njezin nas primjer potiče na sućut prema onima koji ne poznaju Krista. Danas ima više onih koji dovoljno ne poznaju Krista i kojima ga treba nanovo, na nov, prikladan i suvremen način navijestiti. Danas je problem što ova generacija kršćana nema sućuti za „polupogane”, ne potrebuje njihov spas, već ih prepusta „tornjevima smrti” neka ih raskomadaju „grabežljivi jastrebovi” suvremenih ideologija i plitkih politika. Možda se ne radi o mržnji, ali svakako se radi o ravnodušnosti. I zbog toga Bog ne može intervenirati jer malo tko ljubi svoje neprijatelje... Važno je da se ja spasim, a za druge baš me briga. Neka sami o svom spasenju vode brigu – ili, napokon, i ne trebaju se spasiti.

A ako im ipak, kojim slučajem, Bog po nama učini neko dobro, nećemo propustiti zaognuti se plăštem „posebnih sposobnosti”, što Kristijana nije učinila. Razmislimo koga štujemo, ako štujemo – kako se predstavljamo.

Dragica (Evelina) Paulišić, rod. Pujas

Rođena je 17. 6. 1957. godine u selu Jukani, župa Kašćerga, od oca Alda Pujasa i majke Ane Maurović. Imala je sestru Srećku i brata Mladena. Od ranoga djetinjstva odlazila je pješice sa svojim roditeljima na sv. mise u župu crkvu u Kašćergu, udaljenu 4 km od mjesta prebivališta. Kao talentirana pjevačica priključila se zboru i prenosila taj dar na svoja pokoljenja. Tu je primila i svete sakramente. U braku s Josipom Paulišićem rođene su im dvije kćeri, Samanta i Martina, koje su joj podarile unuka Rafaela i tri unuke – Franku, Antoniju i Hanu, koji su joj bili najveće bogatstvo. Unuka Franka svake je nedjelje bila njena najdraža pratnja na sv. misi, na „organističu“ (mjesto za pjevače). U obitelji Paulišić rođena je Antonija Paulišić, zaređena kao časna sestra Deodata, službovala je u Đakovu.

Dragica je bila zaposlena u ke-mijsko-tekstilnom poduzeću „Pazinka“ Pazin. U mirovinu odlazi 1988. godine zbog bolesti te se

posvetila obitelji i drugoj ljubavi, pjevanju. Bila je član zbara „Roženice“ iz Pazina od 1988. do 2002. godine. Sa zborom „Roženice“, gdje je stekla mnoga prijateljstva, gostovala je u mnogim zemljama, između ostalog i u Vatikanu. Njena je posebna odlika bila čvrsta i izgrađena vjera, kao i velika želja, upornost i borba za život, uz sve poteškoće i boli koje život nosi. Nije propuštala svetu misu. Aktivno je sudjelovala u crkvenom zboru u Zarečju, u crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije, do kraja svojega života. Njen velik doprinos bilo je veliko iskušto stečeno u zboru „Roženice“ pod vodstvom maestra Milottija. S ostalim cijenjenim članovima zbara iz Zarečja prisustvovala je mnogim svečanim sv. misama u susjednim župama kako bi pjesmom uveličali to slavlje, radosno pjesmom slavili Gospodina i nosili radost svima.

Tko pjeva, dvostruko moli – poznata izreka svetoga Augustina.

Pjevajte Gospodinu u svome srcu i slavite ga! (Ef 5,19)

I papa Ivan Pavao II. je rekao: „Najuzvišenija je glazba ona koja se uzdiže iz našeg srca.“

Preminula je u obiteljskoj kući u Zarečju u nedjelju, 15. ožujka 2020., u 63. godini života.

Suprug Josip, obitelj Brešić, obitelj Rabac, Nadira Sirotić s članovima zbara Zarečje

60 godina pjevanja u župnom zboru

Članica Župnog zbara Svetog Jurja iz Starog Pazina Ljiljana Milotić se u nedjelju 11. 10. 2020. godine željela zahvaliti Bogu i sv. Ceciliji za 75 godina života i 60 godina pjevanja u župnom zboru. Naime, gospođa Ljiljana je kao mlada djevojka došla u gimnaziju u Pazin i nastanila se kao podstanarka u kući prekoputa župne crkve Sv. Jurja. Prve dvije nedjelje je pjevala iz klupe a treću nedjelju se popela na «kor» i rekla « Evo me ja sam tu, ako me želite rado ću vam se priključiti». Kasnije je udajom za Mirka Milotića postala prava staropazinka i nastavila pjevati u svojoj crkvi i to ne samo blagdanom, već i radnim danom.

Na kraju sv. Mise župnik Željko Zec joj je uručio prigodnu zahvalnicu i to ne samo za 60 godina pjevanja već i za 25 godina rada

u župnoj administraciji. Njezini zborasi su joj poklonili cvijeće i prigodan poklon na čemu se ona zahvalila i napomenula da je njen pjevanje dar Božji kojeg nije ničim zaslужila, nego ga je primila zato da ga dijeli sa drugima, a ne da ga zadrži za sebe.

Istaknula je da je ponosna da je tolike godine mogla biti članom jednog tako uspešnog zbara koji ne nastupa samo u crkvi već i na drugim manifestacijama i raznim gostovanjima.

Neka ova proslava bude na poticaj mладимa da ih potakne da i oni ugrade svoje talente u izgradnju župne zajednice, na korist ljudima i na čast Bogu kao i gospođa Ljiljana, zaključio je župnik Zec.

Na poziv slavljenice druženje zabora i prijatelja se nastavio u žu-

pnoj dvorani uz zakusku i pjesmu. (Mirjana Ferenčić)

Prilozi o vinarstvu i vinogradarstvu u Našoj slogi (III. DIO)

„Nečista je i nezdrava za vino konoba, kad su joj zidi crni i pljesnivi, kad nije poškrilana i uvjek dobro pometena, kad se u njoj zelje il repa kisa, kad se u konobi drži slanina, krompir, repa, voće, zelje il budi kakova druga zelen, kao takodjer zeleno i nesuhodrijevo, kad u nju dim udara, kad je blizu gnojnice, govedja staja ili štala itd. itd. Prava konoba nesmije bit nego za vino i za ništa drugo. Za ove druge stvari mora i kmet imati drugu konobu.“

Idući prilog započinje definiraњem razlike između vinarstva i vinogradarstva. Prvonavedeno bavi se vinom, a drugonavedeno trsјem ili vinovom lozom, odnosno načinom kako ga valja saditi, pljeviti, rezati, vezati, kako bi rodila što više i što bolje. Vinarstvo nas podučava na koji način brati/*trgati* grožđe, zatim, mast kuhati/mastiti, otakati i pretakati vino da bude što čišće, jače itd. Vinarstvo je bitno kao i vinogradarstvo jer koja je svrha imati i najljepše grožđe, ako se od njega ne zna napraviti vino. Prije *trgadbe* grožđa, dobar gospodar mora povesti računa o svojem podrumu ili konobi, osobito o tome u kakvom su mu stanju *čabrovi*, bačve i ostalo posuđe. Konoba mora biti zdrava, suha, čista i iste temperature, pa je ljeti hladna, a zimi topla. Uzrok je tome vanjski zrak i u konobi ne smije dolaziti do promjene temperature zraka jer je to loše za vino. U takvoj konobi, dodaje, pokvarilo bi se i najbolje vino. Kako bi konobe bile funkcionalne za vinarske potrebe, valja se ugledati na Nijemce i Francuze koji vinom trguju po svijetu i koji ih zidaju „na dva poda“: prvi je pod „uzidan na svod ili voltu pod zemljom.“ To je ona prava konoba u kojoj se nalazi vino. Iznad nje, u razini zemlje, poput naših kono- ba, nalazi se drugi pod i ondje se grožđe „masti“ i kuha se mast. Iz tzv. mastilnice u podzemnu kono- bu idu cijevi prema bačvama. U toj su donjoj konobi, na zidu, u razini zemlje, ispod volte, ukošeni prozori koji se otvaraju radi svjetla, a vrata u nju do kojih se dolazi *skalama*, natkrivena su da unutra ne dopire Sunčeva svjetlost ili voda. Kako bi se izbjegla pojava vlage i pljesnji,

moraju postojati odušci ili dušni- ci, kroz koje dopire zrak. Riječ je o *škuljama* koje se prostiru od konobe preko zida do iznad samoga krova, poput dimnjaka. Svaka *škulja* u konobi ima svoja vratašca koja se po potrebi mogu otvoriti ili zatvoriti. Ovo je uputa za gradnju novih konoba, ali autor donosi i savjet onima koji imaju starije konobe, građene ponad zemlje i prema „poldnevnu sa- zidane“. Njima savjetuje da ili neka pod konobe iskopaju što više mogu, ali ako to nije moguće zbog eventu- alnoga pada kuće, neka s izvanske strane „na debelo zid podzidju“, pa će im to biti isto kao da je konoba građena pod zemljom. Ako ni to nije moguće, onda neka s vanjske strane konobe posade trsje ili dru- go „kosato drveće“, koje će zaštiti konobu, osobito ljeti, od Sunčevih zraka. Usto, prozori u konobi moraju biti dobro zatvoreni kako u nju ne bi prodirala svjetlost, a onda ni vrućina. Jednako tako, svi zidovi

konobe moraju biti ožbukani kako kroz daske ne bi prodirale vrućina, hladnoća i vlaga. Autor ističe kako konoba mora biti suha kako vino ne bi smrdjelo po pljesni, ali ipak ne treba biti ni presuha jer će se bačve osušiti i „od njih vino octiti“. Zato valja imati dva okna okrenuta jed- no prema drugome, kako bi zrak adekvatno cirkulirao. I, na kraju, konoba mora biti čista. Jednako tako i stanari, unutrašnjost kuće i njezina okolica moraju biti čisti jer je to znak da ondje žive vrijedni, složni, ponosni ljudi, u protivnom, od nečiste kuće svatko će pobjeći jer se čini da ondje žive „ljudi lieni, nemarni, nesložni i nevaljali, pak da im u kući najveć puti i kora hleba fali.“ Ponovno se poziva na primjer Francuske i Njemačke gdje su kuće seljaka čiste, pa nema razloga da i domaće kuće to ne budu, dodajući: „Kuća može bit i uboga, a čista; jer metla malo košta, a voda baš ni- šta.“ Ista je stvar i s konobom: ne-

čista će konoba pokvariti i najbolje vino, a to je velik trošak za seljaka. Tumačeći što podrazumijeva pod nečistom konobom, autor kaže: „Nečista je i nezdrava za vino konoba, kad su joj zidi crni i pljesnivi, kad nije poškrilana i uvjek dobro pometena, kad se u njoj zelje il repa kisa, kad se u konobi drži slanina, krompir, repa, voće, zelje il budi kakova druga zelen, kao takodjer zeleno i nesuhodrijevo, kad u nju dim udara, kad je blizu gnojnice, govedja staja ili štala itd. itd. Prava konoba nesmije bit nego za vino i za ništa drugo. Za ove druge stvari mora i kmet imati drugu konobu.“ Dodaje: „Preporučujemo dakle našim kmetom, da svoje konobe prije trgatbe požbokaju, pobiele, osnaže, očiste i u red stave, pa da vino, kao mladoženju, u čist stan uvedu.“ Nastavlja u istome tonu, navodeći kako „vinu treba i postelju pripraviti“, odnosno bačve i *čabre*. I oni moraju biti čisti i zdravi jer ukoliko se u njima nešto prije držalo, vino će poprimiti miris i stvar je propala. Savjetuje kako je bolje vino držati u većoj bačvi jer će u njoj teže ishlapjeti. Bačva treba biti od tvrda drva, potkrepljujući to primjerom Francuza, koji vino drže u „strženovim“ ili hrastovim bačvama. Oni koji ga drže u bačvama od meka drva, izvana ju najprije premažu ili zalijepu pripravkom od postolarske smole i lanenog ulja, a onda ju posipaju prahom „raztučeneopuke“. Kako bi se bačva očuvala, čim se vino iz nje isprazni, „razadni ju“, očisti i posuši, pa onda opet „zadni“ i dobro začepi. Ako je riječ o manjoj bačvi, može ju se „nerazadniv oprati“, pa temeljito iscijediti i posušiti, a prije nego ju se začepi, čep „pokadniti“ sa sumporom. Sve to treba raditi u hladu, nipošto na suncu, pa zbog toga dobar gospodar ima natkriven prostor, ako to već ne može činiti u konobi. I nove bačve valja oprati, i to slanom vodom. Ukoliko je bačva pljesniva, u nju valja ulti ulja jer ono izvlači plijesan.

U idućemu nastavku autor kaže kako se svaka stvar može staviti na sastavne dijelove: tako se i „smašćeno“ grožđe dijeli na vodu, slador, sirup i „grampa“, „žučina“, boju, miris, kiselinu i neku vrstu soli. Sve navedeno vrenjem daje vino, s time da se šećer pretvoriti u alkohol i daje jakost vinu. Da bi se dobilo dobro vino, mora se voditi računa da grožđe bude zrelo. Valja voditi računa o tome da grožđe ne dozrijeva svake godine u isto vrijeme. Jednako tako, mora se *trgati* po lijepome vremenu, i to kada jutarnja rosa s njega nestane i kad Sunce pripeče. Razlog je tome „da mu mast NEJDE veći diel vode, nego je od naravi potrebno.“ Autor dodaje kako u svakoj berbi nije sve grožđe iste kvalitete, pa se treba ugledati na Francuze i Nijemce koji pri *trganju* grožđe i prebiru: najprije odabiru ono najbolje kvalitete, pa srednje i onda ono najslabije kvalitete. Jasno je da seljak treba novčana sredstva da bi obradio vinograd. Novac dobiva od prodaje vina, a ono se ne može prodati ukoliko ne posjeduje kvalitetu. Takoder, dodaje kako se vino od probanoga grožđa može jedno s drugim i popraviti. To se čini na način da se najprije otoči najbolje vino, pa se na njegovu dropu kuha mast za vino srednje kvalitete, i tako redom. Napominje da je ponegdje običaj težaku ponuditi najbolje vino, ali da to nije dobro jer vino kod čovjeka izaziva još veću žed, stoga mora biti što više pri čemu se i opije te ne može raditi. „Težko djelo djelati i jako vino pitи, to zdravlju neizmerno škodi.“ Valja grožđe prebirati jer će na taj način vino steći bolji glas i moći će ga se prodavati po cijelome svijetu, poput francuskih i njemačkih vina, a grožđe im nema bolju kvalitetu od domaćega. Oni su stekli slavu svojim vinom i ono im sada može imati i lošiju kvalitetu od našega, ali će ga bolje prodati jer: „Dobra prodaja vinu stoji najviše u dobru glasu.“ Primjer je toga i prostor Kra-

sa u okolici Trsta: tamošnje vino do prije dvadesetak godina nitko nije poznavao, a u doba nastanka napisa ono se u Trstu skuplje prodaje nego istarsko vino. Posljedica je to bolesti vinove loze koja je postojala na istarskome prostoru, dok se krasko vino nesmetano probijalo.

Istiće kako grožđe koje je bolje „smašćeno“ daje bolju mast, od koje se pravi i bolje vino, stoga preporučuje vinarima da čuvaju mast „a najme dropine“ od zraka jer se od zraka drop prije ukiseli, a onda se i vino brže pokvari. Kako bi to sprijecili, vinari su počeli mast kuhati u pokrivenim bačvama ili *čabrovima* na koje je zalijepljen poklopac. Takoder, bitno je da se sva „hostina“ / *dropa* pod mašću kuha: najprije ju se stavi na dno *čabra* i dobro ju se izgazi, a potom se na nju polije mast. Kako bi to postigli, „pregrade čabar jednu nogu izpod vrha na škuljice izprošnanim dnom, gdje ga se dobro zagvozde, da ga ne može dropa dignuti.“ Šuplje dno mora ostati pod masti i potom na *čabar* kao pokrov stave drugo dno, koje najčešće zalijepe ilovačom. U takvim uvjetima vrenje traje 30 do 48 sati, ovisno o vanjskoj temperaturi. Kada se mast utiša, vino je gotovo. Tada se podigne pokrov i kuša vino koje mora imati čistoću kao da je staro od pola godine do godinu dana. Valja ga potom pretočiti i „zadniti“ i pri tome čuvati od prodora zraka. Kad se „zadnije“, a budući da je proces vrenja još uviјek u tijeku, „u prošupan se vranjak ili tapan utakne nakrivljena limova (latta) ciev, koja mora bit izvedena u budi kakovu posudu punu vode“ da vino kroz nju „otahuje“ još oko 20 do 25 dana, odnosno dokle god voda u toj posudi „brbulji“. S obzirom da se vino suši i hlapi, bačva se mora nadolijevati da bude uviјek puna. „To se mora činiti, da se neshludi, limovim lijem što dulje cievi ili repa.“ Tako ga se mora ostaviti sve do proljeća, kada ga se pretače da se očisti. (*nastavlja se*)

POSJETITE KNJIŽARE "JOSIPA TURČINOVICA"

Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIC d.o.o. Pazin
Narudžbe na tel. 052/ 624 342

Prodavaonice:

PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/621 082
PULA, Dantecov trg 1, tel. 052/216 498
POREČ, Eufrazijeva 22, tel. 052/451 784

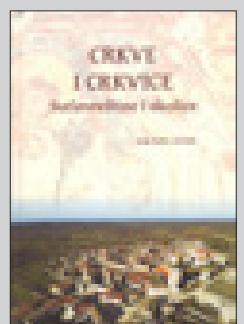
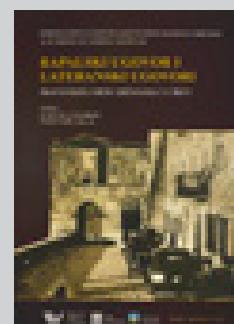
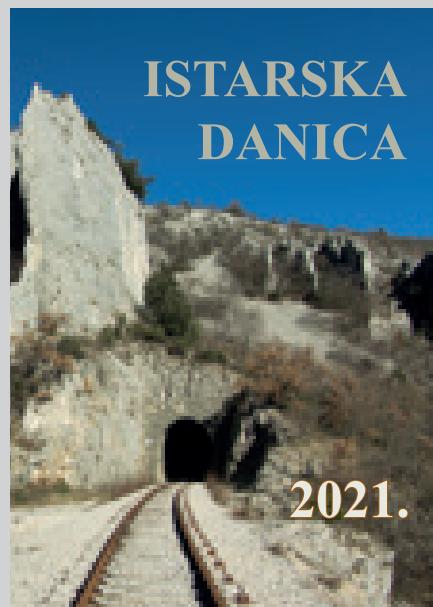
Radno vrijeme

Pon - pet 8-17 h, sub 8-13.30 h
Pon - pet 9-16 h, sub 8-13 h
Pon - sub 9-18 h

MISNA VINA POREČKE I PULSKE BISKUPIJE

Kontakt za nabavu: porec@josipтурчиновић.com, 052/451 784

Zvonik župne crkve sv. Blaža u Vodnjanu

Samostojeći zvonik koji se uzdiže kraj župne crkve sv. Blaža u Vodnjanu visok je 60 metara, a po svojim stilskim značajkama podsjeća na toranj Sv. Marka u Veneciji. Prema podatcima s mrežne stranice vodnjanske župe, toranj je sagrađen na mjestu staroga hospicija u kojem su svećenici držali školu i zidan je u dvjema fazama. U prvoj fazi 1815. godine podignut je do visine zvona s krovom na četiri vode. Sadašnji oblik dobiva 1882., kada se ukazala potreba za proširenjem prostora za zvona te je dodana skladna piramida. Dakle, veći dio glavnoga vodnjanskog zvonika sagrađen je zahvaljujući pobožnosti Vodnjanaca 1815. godine, kako svjedoči teško čitljiv latinski natpis iznad ulaznih vratiju zvonika: ANNO / EUROPAE PACIS DATAE / AB INVICTISSIMO IMPERATORE / FRANCISCO I. / ADIGNANESIUM PIETA / SACRAE HANC TURRI / A FUNDAMENTIS EREXI / MDCCCXV. U prijevodu: *U godini mira danog Europi od nepobjedivoga cara Franje I., pobožnošću Vodnjanaca iz temelja sam dao podići ovaj sveti toranj 1815. godine.* Just Ivetač u Istarskim uskličnicima ovako ga opisuje: Čitav zvonik, od njegova temelja, pa do vrška piramide, ima četiri lica. Na fasadama prostorije za zvona, koja se nalazi između dvaju najistaknutijih zidnih vijenaca, otvaraju se jednostavne, ali izduljene bifore u skladu s okomitim tamno-svijetlim „prugama“, u obliku ukrasnih „lezena“, na zidovima glavnog korpusa tornja. Iznad prostorije za zvona sjedi nešto uža četverokutna konstrukcija, da bi se, nakon uže dvoслоjne ukrasne korniže, zvonik zašiljio skladnom piramidom. Zvonik danas ima tri zvona i zvonjenje je automatizirano. Najveće je zvono teško 1845 kg, i sve donedavno samo je služilo jer su u Drugom svjetskom ratu dva zvona konfiscirana. Srednje je težine 1080 kg, s likovima vodnjanskih suzaštitnika svetih Lovre i Kvirina i natpisom: „*Bila ti, Presveto Trojstvo, vječna slava! Sveti Kvirin, sveti Lovro – Molite za nas.*“ Najmanje je težine 780 kg, sa simbolom Navještenja i natpisom: „*Od smrti vječne oslobodi nas, Gospodine!*“ Na oba je zvona naznačeno vrijeme: „*Za upravljanja Crkvom pape Benedikta XVI. i župom župnika Marijana Jelenić 2010.*“ Ta je dva nova zvona 9. svibnja 2010. blagoslovio biskup mons. Ivan Milovan, a zvone po starom običaju: srednje svakodnevno za Andeosko pozdravljanje i za nedjeljne mise, srednje i malo za veliku misu u nedjelje, malo za mrtve te sva tri na najveće blagdane. Prema riječima dugogodišnjega vodnjanskog župnika vlč. Marijana Jelenića, godinama je zvonila gđa Anka Šimičević, do njihove elektrifikacije, što je izvršila tvrtka iz Padove „Elettrocampapane Enzo Giacometti“. Također brigom vrijedna župnika Jelenića, 2015. godine popravljeno je drveno stubište, podovi i rukohvati, a u dnu zvonika postavljena je mala „etnografska“ izložba koja, s nekoliko na platnu velikih printanih panoa, dočarava prošlost Vodnjanu. (np)

DOSTAVA DIZELA, PLAVOG DIZELA I LOŽ ULJA

0800 11 33

gorivo@etradex.hr

www.gorivo.etradex.hr

Svim poslovnim partnerima, suradnicima i čitateljima Ladonje želimo
čestit i blagoslovjen Božić i uspješnu 2021.godinu!